

RESEPTI_o

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston teologisten asiain tiedotuslehti 2/2000.
Toimitettu yhteistyössä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan ekumeniikan arkiston kanssa

- KATSAUKSIA KIRKKOJEN
VALIISIIN SUHTEISIIN
- KOKOUS- JA MATKA-
RAPORTTEJA
- AJANKOHTAISIA ESITELMIÄ
JA JULKAISUJA
- PÄÄTÖKSIA
- EKUMENENISIA KOULUTUS-
MAHDOLLISUUKSIA

1. KATSAUKSIA KIRKKOJEN VÄLISIIN SUHTEISIIN

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lausunto asiakirjasta "Charta oecumenica"	3
Juhani Forsberg: Porvoon kirkkoyhteisön teologinen konferenssi, 8-13.9.2000, Durham, Englanti	7
Liite: The Porvoo Communion: Porvoo theological Conference 2000 in Durham. Concluding Document	10
Piispa Eero Huovinen: Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista. Tilannekatsaus syksyllä 2000	15
Pirjo Työrinöja: Katsaus luterilais-katolisen kansainvälisen dialogin eli ykseysskomission työhön	18

2. KOKOUS- JA MATKARAPORTTEJA

Piispa Voitto Huotari: Raportti KMN:ssä ortodoksien osallistumista käsittelevän erityiskomission kokouksesta Kairossa 21-27.10.2000	21
Antti Saarela: Pohjoismaiden ekumeenisen neuvoston Faith and Order -verkoston kokous Uppsalassa 2-3.10.2000	27
Anssi Elenius: Viran puolesta? Saksan evankelisten kirkkojen toisistaan poikkeavat käsitykset pappeudesta haastavat virkateologian kehittämiseen. Theologischer Konvent Ausburgischen Bekenntnisses, Gustrow, Mecklenburg, BRD 27-29.9.2000	30
Piispa Juha Pihkala: Raportti osallistumisesta Pohjoismais-Saksalaisen kirkkokonventin seminaariin Wernigerodissa Saksan Liittotasavallassa 28.8-1(3).9.2000	38
Laura Penttinen: Pohjoismais-Saksalaisen kirkkokonventin seminaari 28.8-1.9.2000	40
Timo Vasko: Pohjoismaiden missiologian ja uskontotologian konferenssi perehtyi meneillään oleviin ajankohtaisiin tutkimushankkeisiin	44

3. AJANKOHTAISIA ESITELMIÄ JA JULKAISUJA

Arkkipiispa Jukka Paarma: Avauspuhe Suomen ekumeenisen neuvoston kokouksessa 26.10.2000	46
---	----

4. EKUMEENISIA KOULUTUSMAHDOLLISUUKSIA

Mari Salminen: Raportti opiskelusta Gettysburgin teologisessa luterilaisessa seminaarissa	51
Tiina Ahonen: Lähetysteologisia huomioita Afrikan eteläkulmalta. Haettavana olevat stipendit	55

????????????????Reseptio+tilauslomake

RESEPTIO/Kirkon ulkoasian osasto, teologiset asiat
osoite: PL 185, 00161 Helsinki, p. 09-1802 287, fax 09-1802 230
yhteystieto: Helsingin yliopisto, p. 09-191 23025, fax 191 23033
toimitus: Dos. Juhani Forsberg, TT Matti Kotiranta (toimitussihteeri),
TT Antti Raunio, TM Antti Saarela, taitto Seija Nieminen, Marja Leinonen

Katsauksia kirkkojen välisiin suhteisiin

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lausunto asiakirjasta "Charta oecumenica"

Yleistä

"Charta Oecumenica" (CO) on Euroopan kirkkojen konferenssin ja Euroopan katolisten piispainkokousten neuvoston laatima ehdotus ekumeeniseksi ohjeistoksi näiden organisaatioiden ja niiden jäsenkirkkojen väliselle yhteistyölle. Aloitteen asiakirjan laatimiseksi teki vuonna 1997 Grazissa koolla ollut toinen Euroopan ekumeeninen yleiskokous. Asiakirjan saatekirjeessä perustellaan sen tarpeellisuutta seuraavasti: "Ekumeeninen yhteisö on useampien tekijöiden yhteistuloksena joutunut tällä hetkellä vaikeaan tilanteeseen. Tämä vaatii tietoisia vastatoimenpiteitä. Näyttää välttämättömältä kehittää yhdessä elämisen ja työskentelemisen ekumeenista kulttuuria ja luoda sille luja perusta" Asiakirjan taustana on siis Euroopan vaikeutunut ekumeeninen tilanne, jonka korjaamiseksi uutta toimintaohjeistoa tarvitaan. Asiakirjan tarkoituksena ei ole esimerkiksi korvata EKK:n tai CCEE:n omia konstituutioita tai säännöstöjä vaan antaa uudessa tilanteessa yleisiä suuntaviivoja molempien organisaatioiden jäsenkirkkoille.

Asiakirjan saatekirjeessä pyydetään kirkkoja vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1) Kuinka hyväksyttävältä tämä asiakirja kokonaisuudessaan näyttää kirkossanne, kun sen tarkoituksena olisi rohkaista ja haastaa kirkkoja syvempään ekumeeniseen elämään ja jakamaan toisten kirkkojen kanssa yhteistä vastuuta Euroopasta?

2) Mitä erityisiä kohtia asiakirjassa pitäisi korjata ja millä tavalla?

3) Mitä sellaisia asioita, jotka kutsuvat kirkkoja vastuunkantoon niiden suhteissa toisiinsa ja Eurooppaan ja joita ei asiakirjassa nyt ole, pitäisi lisätä?

4) Minkälainen käytännön merkitys tällaisella asiakirjalla voisi olla ja kuinka sitä voitaisiin todellisuudessa käyttää hyväksi ekumeenisen elämän edistämiseksi omassa kontekstissanne ja koko Euroopan tasolla?

Emme ole laatineet vain vastauksia esitettyihin kysymyksiin, vaan toivomme seuraavan kannanotton sisältävän perustelujen lisäksi myös pydydyt vastaukset.

Asiakirjan yleinen luonne

Ymmärrämme CO:n ohjeistoksi, joka on luonteeltaan samalla kertaa sekä periaatteellinen että käytännön yhteistyötavoitteisiin pyrkivä. Periaatteelliselta puoleltaan asiakirja on myös teologinen kannanotto, mutta emme eritele sitä kuitenkaan ainoastaan opillis-teologisenä tekstinä. Ymmärrämme asiakirjan ohjeistoksi, joka ei ole luonteeltaan juridinen vaan pikemminkin pastoraalinen, hengellisesti suuntaa antava ja moraalisesti velvoittava. On tärkeää, että asiakirjaa tullaan käyttämään hyväksi siten, että kaikki mukana olevat eurooppalaiset kirkot, myös pienet vähemmistökirkot tulevat otetuiksi huomioon.

Teologinen perusta

Vaikka CO ei olekaan ensisijaisesti tarkoitettu systemaattisteologiseksi ekumeeniseksi yhteysasiakirjaksi, voidaan siltä odottaa, että sillä on hyväksyttävä teologinen baasis. Tässä mielessä asiakirja täyttää riittävällä tavalla odotukset. Asiakirja sisältää suppean mutta selvän trinitaarisen ja kristologisen baasisen. Kirkkomme voi mielellään yhtyä myös siihen, että asiakirjassa erikseen mainitaan Nikean-Konstantinopolin uskontunnustus, joka sisältyy myös kirkkomme tunnustuspohjaan. Sulkeisiin merkityllä vuosiluvulla 381 tarkoitettaneen tunnustuksen alkuperäistä sanamuotoa. Hyväksyessämme tämän emme kuitenkaan samalla ratkaise kantaamme *filioque*-lisäykseen liittyvään vanhaan kiistaan, koska sen virallinen käsittely kirkossamme on vielä kesken.

Kirkkomme pitää hyvänä luvun I suositusta, jossa korostetaan Jumalan sanan kuulemistä, evankeliumin mukaista palvelua ja yhteistä esirukousta sen yhteyden puolesta, joka tulee näkyväksi yhdessä uskossa ja yhdessä kasteessa (ks. myös II.3). Hyväksymme sen tosiasian, että tässä yhteydessä ei erikseen mainita Pyhää Ehtoollista, koska kirkkojemme välillä ei vielä ole ehtoollisyhteyttä. Toivomme kuitenkin asiakirjaan mainintaa, että tavoittelemamme näkyvään yhteyteen kuuluu myös ehtoollisyhteys. Luvussa II osoitetaan, mikä on ekumeenisten pyrkimysten ainoa kestävä perusta: Jumalan sanan kuulemisesta ja Pyhän Hengen työssä Jumala itse avaa tietä kohti Kirkon näkyvää ykseyttä. Kristittyjen yhteinen rukous (das gemeinsame Gebet der Christen, § 3) on mahdollista, koska Kristus itse "elää iäti rukoukselliseen heidän puolestaan" (Hebr 7:25).

Ekumeeninen päämäärä ja kirkon lähetystehtävä

CO:n ekumeeninen päämäärä on ilmaistu luvun II otsikossa "Auf dem Weg zur sichtbaren Gemeinschaft der Kirchen in Europa". Kirkkomme pitää tärkeänä, että ekumeenisen toiminnan perimmäisenä tärkeimpänä päämääränä pysyy Kristuksen kirkon näkyvä ykseys. Asiakirja ei määrittele tarkemmin näkyvän ykseyden luonnetta, mutta se kuvaa käytännöllis-hengellisellä tavalla tietä, jota seuraten Euroopan kirkkojen tulisi pyrkiä tähän päämäärään. Johdannossa asia ilmaistaan prosessina: "In diesem Sinn bemühen wir uns um eine deutlichere und vollkommene Einheit der Kirche Jesu Christi in dieser Welt". Luvussa II esitetään veloitteita siitä, miten kirkkojen tulisi käytännön elämässään toimia tämän päämäärän hyväksi. Pääosin kirkkomme voi yhtyä näihin velvoitteisiin.

Luvun II velvoitteissa tulisi kuitenkin selkeämmin korostaa kirkon missionaarista kutsumusta ja tehtävää. Se on tosin lausuttu yleisellä tasolla selkeästi julkis luvun I ensimmäisenä velvoitteena: "Wir verpflichten uns, die Heilstaten Christi, besonders das Geheimnis seines Todes und seiner Auferstehung, als Hoffnung für alle Menschen und für die ganze Welt zu bezeugen und zu verkündigen". Kuitenkin luvun II kohdassa 4, "Das gemeinsame Zeugnis unseres Glaubens" kirkon lähetystehtävän eksplikointi jää liian vaikeaksi, koska se painottuu yksipuolisesti kristittyjen keskinäisen proselytismin torjumiseen. Kirkkomme pitää tämän ongelman avointa käsittelemistä tärkeänä, mutta vielä painokkaammin tulisi asiakirjassa esittää kirkon lähetystehtävän ensisijaisuus kristinuskosta vieraantuneessa Euroopassa. Myönnämme, että "kirkollisten yhteisöjen ja laikkojen erottaminen toisistaan" (§ 4) on tärkeää, mutta yhtä tärkeää on torjua toisten kristillisten yhteisöjen liian helppo leimaaminen harhaoppisiksi.

Myös tätä taustaa vasten yhdyimme varauksetta CO:n korostukseen, että "dialogille ei ole vaihtoehtoa" (§ 5). Opilliset keskustelut ovat edistyneet ratkaisevasti viime vuosikymmeninä (esim. the Porvoo Common Statement, the Joint Declaration on the Doctrine of Justification). Kun keskinäinen luottamus on lisääntynyt, on päästy käsiksi yhä vaikeampiin kysymyksiin. Siksi teologisen työskentelyn on jatkuttava. Se luo perustan CO:n sitoumukselle, joka korostaa dialogitulosten reseptiä. Ekumeeninen reseptio on pitkä prosessi, jossa yhdistyvät yhtäältä jatkuva opillinen vuoropuhelu ja toisaalta dialogitulosten vähittäinen hengellinen omaksuminen ja eettinen soveltaminen. Se edellyttää yhteistä rukousta ja vastavuoroista kärsivällisyyttä.

Kirkkojen tehtävä Euroopassa

CO:n luku III käsittelee kirkkojen palvelutehtävää Euroopassa ja se on koko asiakirjan laajin. Lukuun sisältyy monia yksityiskohtia, jotka kirkkomme voi varauksetta hyväksyä Euroopan kirkkojen yhteisen toiminnan suuntaviivoiksi, mutta tähän lukuun sisältyvät myös asiakirjan suurimmat ongelmat.

Luvun III § 6 käsittelee kirkkojen keskinäisten suhteiden ja yhteisen toiminnan suuntaviivoja, joita pidämme kannatettavina. Korostamme EKK:n merkitystä Euroopan kirkkojen yhteistyön foorumina, samoin kuin haluamme yhtyä asiakirjassa jo aikaisemmin esitettyyn huomautukseen ekumeenisen liikkueen merkityksestä Euroopalle viime vuosikymmenien aikana (§ 2). Samalla kun ekumeenista yhteistyötä Euroopassa pyritään vahvistamaan, on aihetta myös uudelleen ilmaista tuki maailmanlaajuiselle ekumeeniselle työlle. Ilmaisemme myös tukemme pyrkimykselle vahvistaa EKK:n ja Euroopan katolisten piispaikokousten neuvoston yhteistyötä. On myös tärkeää korostaa vähemmistöjen ja vähemmistökirkkojen oikeuksia ja yhteistyötä sekä keskinäistä kunnioitusta (§ 6).

Annamme myös tukemme koko Euroopan yhteyden vahvistamiselle. Kuitenkin ilmaus "Die Kirchen bekennen sich zur Einheit Europas" on säilyttään liian voimakas, koska se voidaan ymmärtää eräänlaisena uskontunnustuksena. Euroopan ykseys ei käsitteenä ole kirkossa yksiselitteinen. Ymmärrämme myös puheen "Euroopan sielusta" vertauskuvallisena ja retorisenä ilmauksena toiminnasta yhteisten perusarvojen puolesta, vaikka vieroksumme ilmaisun käyttämistä täsmällisessä filosofisessa ja teologisessa keskustelussa.

Luvun III perusongelma on siinä, että se voidaan tulkita liian suoraviivaiseksi suositukseksi kirkkojen yhteiselle poliittis-yhteiskunnalliselle toiminnalle. Erityisesti lause "Unsere gemeinsamen Bemühungen richten sich auf die Beurteilung und Lösung politischer und sozialer Fragen im Geist des Evangeliums" (§ 8). Suomen evankelis-luterilainen kirkko ei voi hyväksyä tällaista lausumaa, koska se sekoittaa virheellisesti tavalla lain ja evankeliumin ja tekee viime kädessä evankeliumista poliittis-yhteiskunnallisen toiminnan ohjenuoran. Sellaisena se voi vaarantaa myös jäljempänä seuraavien, sinänsä hyväksyttävien velvoitteiden oikean tulkinnan.

CO:n viimeisessä kohdassa (§ 9) käsitellään kirkkojen suhdetta muihin uskontoihin. Käsityksemme mukaan tämä kappale on muotoiltava kokonaan uudestaan. Ensiksikin on tärkeää tehdä ero ekumenian ja uskontojen välisen dialogin kesken. Toiseksi, kohdassa puhutaan lähes yksinomaan kirkkojen suhteesta "Israelin kansaan". Pidämme tärkeänä muistuttaa juutalaisuuden ja juutalaisen uskonon erityisasemasta uskontojen joukossa ja pyrimme tekemään omasta puolestamme kaikkemme antisemitististen ilmiöiden poisjuurittamiseksi, mutta emme pidä hyvänä kappaleen otsikon sisältämän asian ilmaisemista tällä tavoin. Ennen muuta islamin läsnäolo Euroopassa ja kirkkojen suhteeseen tulee tuoda painokkaammin esiin. Mutta myös muiden uskontojen kasvava merkitys Euroopan tulevaisuudelle sekä Euroopan kirkkojen

lähetyksen ja todistustehtävälle ja dialogille niiden kanssa tulee ilmaista selkeämmin ja painokkaammin kuin asiakirjaluonnoksessa on tehty.

Kohtaan liittyvissä velvoitteissa toivomme uskonnonvapauden merkityksen korostamista voimakkaammin sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä oikeutena harjoittaa uskontoa (positiivinen uskonnonvapaus).

Suomen evankelis-luterilainen kirkko pitää arvokkaina pyrkimyksiä Euroopan kirkkojen yhteistyön vahvistamiseen. "Charta Oecumenica" on tervetullut aloite suuntaviivojen hahmottamiseksi tälle työlle. Kirkkomme pitää esitettyä luonnosta luonteeltaan, rakenteeltaan ja sisällöltään tyydyttävänä pohjana, jolle asiakirjan jatkotyöskentely voidaan rakentaa. Edellä on kuitenkin esitetty eräitä huomautuksia niistä piirteistä ja yksityiskohdista, joita kirkkomme pitää ongelmallisina. Käsityksemme mukaan esittämämme huomautukset voidaan lukea myös vastauksena asiakirjan saatekirjeessä esitettyihin kysymyksiin. Toivomme, että kannanottomme voisi palvella Euroopan kirkkojen yhteistyön vahvistamista Jeesuksen Kristuksen yhden kirkon lähetyksen ja todistustehtävän toteuttamisessa maanosassamme.

(Hyväksytty kirkon ulkoasiain neuvoston kokouksessa 25.5.2000)

Porvoon kirkkoyhteisön teologinen konferenssi, 8. – 13.9.2000, Durham, Englanti

Juhani Forsberg

Porvoon kirkkoyhteisön ensimmäinen teologinen konferenssi pidettiin 8.–13.9.2000 St John's Collegessa Durhamsissa, Englannissa. Kokouksen aiheena oli "Diversity in Communion" (erilaisuus yhteydessä). Tapauskohtaisia aiheita oli kaksi, "Ihmisen seksuaalisuus" ja "Naisten virka kirkossa", joissa erilaisuudet sekä Porvoon kirkkojen sisällä että niiden välillä synnyttävät vakavimpia jännitteitä. Kokous ei yrittänyt löytää näihin ongelmiin lopullisia ratkaisuja, mutta se pyrki alustavasti arvioimaan näihin kysymyksiin sisältyvän erilaisuuden painoarvoa ja merkitystä Porvoon kirkkoyhteisön tulevaisuudelle. Kokouksen kuluessa kävi ilmi, että Porvoon kirkkojen välillä ei ole jännitteitä niinkään dogmaattisissa kuin eettisissä kysymyksissä. Tämän lisäksi ilmeni, että jännitteitä ei ole vain yksittäisissä kysymyksissä vaan eettisen argumentoinnin teologisessa perustassa. Konferenssin loppuraportti sisältää suosituksia jäsenkirkkoille, joiden toivotaan ryhtyvän toimiin niiden mukaisesti.

Pohjois-Englannissa sijaitsevassa Durhamin kaupungissa pidettiin 8.–13.9.2000 Porvoon kirkkoyhteisön ensimmäinen teologinen konferenssi. Konferenssin järjestäminen perustuu itse Porvoon julilausuman sitoumuksiin, joiden mukaan Porvoon kirkkoyhteisön kirkot sitoutuvat "perustamaan sopivia muotoja käydä kollegiaalisia ja konsiliaarisia neuvotteluja

uskoa ja kirkkojärjestystä, elämää ja työtä koskevista merkittävistä kysymyksistä" (viii) ja "rohkaistaan kirkkojemme edustajia käymään neuvotteluja ja helpottamaan opiskelua sekä ideoiden ja informaation vaihtoa teologisissa ja pastoraalisissa asioissa" (ix). Konferenssi sai alkunsa Porvoon kirkkoyhteisön kirkonjohtajien kokouksessa Turussa vuonna 1998.

Jo siellä hyväksyttiin Ruotsin arkkipiispa K.G. Hammarin ehdotuksesta ensimmäisen teologisen konferenssin aiheeksi "Diversity in Communion" (erilaisuus yhteydessä).

Toisen päivän kaksi ensimmäistä esitelmää aiheesta "Diversity – Scandal or Gift?" Ruotsin kirkon kirkkosihiteeri Carl-Axel Aurelius sekä Englannin kirkon Manner-Euroopan hiippakunnan piispa John Hind. Vastikään Ruotsin kirkon kirkkosihiteerin viran vastaanottanut Aurelius on vahva Luther-tutkija ja tuntija, mikä näkyy myös hänen konstruktivisessa kirkollisessa teologiassaan. Esitelmänsä Aurelius ei kuitenkaan perustanut suoraan Lutheriin vaan suureen ruotsalaiseen ekumenian uranuurtajaan Nathan Söderblomiin. Söderblomin avulla Aurelius reflektoi kysymystä "luonnollisesta teologiasta" ja "ekumeenisesta teologiasta" ja totesi Söderblomin korostaneen, ettei ole olemassa "uskontoa yleensä" vaan eri uskontoja, ei vain omine erityispiirteineen vaan olemukseltaan "ainutlaatuisina". Vastaavasti ekumenia ei voi ottaa lähtökohdaksi jotakin "yleistä kristillisyyttä" vaan sen tosiasian, että historiassa on olemassa erityisiä kristillisiä kirkkoja ja tunnustuskuntia. Söderblom ei hyväksynyt "kaikki kelpaa" -uskonnollisuutta tai ekumeniaa, vaan ekumeniassa tarvitaan myös "apologetiikkaa" ja "polemiikkaa". Yllätyttävällä tavalla Aurelius korosti "ristin teologian" merkitystä Söderblomin ekumeeniselle teologialle. Vastaavasti jo eri uskontojen suhteen Söderblom oli todennut: "Uskonnon voimaa ei voi mitata sen ylistyshymneistä vaan siitä, miten se kokee elämän kurjuuden ja pimeyden". Söderblomin ekumeeninen teologia tarjosi Aureliukselle mahdollisuuden valottaa historiallisen materiaalin avulla, miten erilaisuus kuuluu alusta asti yhteyteen. Esitelmänsä toisessa osassa Aurelius tähdensi teologian ja jumalanpalvel-

luksen yhteenkuuluvuutta, sekä teologiaa "praksiksen reflektiona". Lähtökohdaksi hän esitti Lutherin menettelyn anekdootissa, jossa ensin tuli esiin väärinkäytöksestä noussut protesti ja vasta sitä seurasi teologinen erittely.

Piispa John Hind, joka edustaa Englannin kirkon "katolista" siipeä mutta sitoutuu samalla (toisin kuin monet muut tämän suuntauksen edustajat) vahvasti Porvoon julkilausumaan ja Porvoon prosessiin, piti kokouksessa kaksikin esitelmää ("Diversity – Scandal or Gift" ja "Diversity, Communion and Reception"). Molemmissa esitelmissään hän perustautui vahvasti kirkon ekumeenisiin uskontunnustuksiin tavalla, joka on otettava vakavasti sielläkin, missä ei välttämättä päädyt aivan samoihin johtopäätöksiin kuin hän. Hyvän esimerkin tästä tarjosi prof. Eeva Martikainen (joka valitettavasti ei saanut alunperin kommentoitavakseen tarkoitettua prof. Trevor Hartin esitelmää ajoissa) korostamalla klassisen kolminaisuusopin konstruktivista merkitystä kysymykselle Raamatun, tradition ja nykyhetken suhteesta ja siten myös Porvoon kirkkoyhteisössä harjoitettavalle ekumenialle.

Kokouksen muissa esitelmissä ja maaraorteissa kävi selvästi ilmi Porvoon kirkkojen erilaisuus juuri niissä kysymyksissä, jotka oli nostettu konferenssin erityisongelmiksi. Toisten kirkkojen julistaessa homoseksuaalisuuden suoraviivaisesti synniksi toisissa on hyväksytty tai ainakin keskustellaan samaa sukupuolta olevien liittojen oikeudesta elää ja tulla hyväksytyksi myös kirkossa. Joissakin kirkkoissa on naisia piispoina ja toisissa heitä ei edes vihitä papeiksi.

Kenties eniten mielipiteiden vaihtoa kokouksessa synnytti tri Martin Davien (Council for Christian Unity, teologinen sihteeri) esitelmä "Living in Diversity".

Keskustelua ei niinkään herättänyt hänen kantansa itse asiaan vaan hänen teologinen argumentaationsa. Davien mukaan eettisissä kysymyksissäkin on kysyttävä ja etsittävä Jumalan tahtoa, ja kun se käy ilmi (Raamatusta) sitä on noudatettava. Davien referensseissä vilahtelivat Barth ja Barmen, mikä omalla tavallaan osoitti myös tässä suhteessa anglikanismin sisällä vaikuttavan teologisen kirjon. Keskustelun tuloksia koostettaessa John Vikström kuvasi osuvasti erilaisuuden ongelman Porvoon kirkkoyhteisön sisällä: meillä ei ole niinkään eroja uskon ja dogman sisällön ymmärtämisessä eikä pelkästään yksittäisissä eettisissä kysymyksissä, vaan ennen kaikkea eettisessä argumentoinnissa. Jatkossa onkin tämä erilaisuuden ulottuvuus otettava perusteellisemmin käsitte-lyyn.

Konferenssi hyväksyi yhteisen loppuasiankirjan (Concluding Document), joka on tämän raportin liitteenä. Erityisen huomionarvoisia ovat asiakirjan lopussa olevat suositukset. Niihin sisältyy suosituksia teologisesta yhteistyöstä, nuorisosta, vastavuoroisesta "selonteosta" (accountability) ja yhteisestä lähetystehtävästä. Koska Porvoon kirkkoyhteisöllä ei ole sellaista operatiivista elintä, joka kykenisi toteuttamaan taloudellisia resursseja vaativia ohjelmia, kokouksen loppuasiankirja päättyi vetoomukseen, että jäsenkirkot itse ryhtyisivät toteuttamaan konferenssin suosituksia.

P.S. Kokouksen esitelmät julkaistaneen myöhemmin kokousraportin yhteydessä.

The Porvoo Communion

PORVOO THEOLOGICAL CONFERENCE

CONCLUDING DOCUMENT

1. INTRODUCTION

Theologians of the Anglican and Lutheran Churches of northern Europe met from 8-13 September 2000 in Durham to seek together, through prayer and study, how fellowship at every level in the Porvoo Communion might be deepened. The meeting took place as a direct consequence of the commitment in the Porvoo Common Statement to establish appropriate forms of collegial and conciliar consultation on significant matters of faith and order, life and work, and to 'encourage consultations of representatives of our churches and to facilitate learning and exchange of ideas and information in theological and pastoral matters' (paragraph 58b viii/ix). Our exploration of the complex task laid before us has been permeated by the spiritual communion and fellowship we have experienced in worship, Bible study and prayer. The Porvoo Agreement calls us to 'a deepening of fellowship, to new steps on the way to visible unity and a new coherence in our

common witness in word and deed to one Lord, one faith and one baptism' (paragraph 29).

The six day residential conference gathered representatives from the Porvoo churches who through their professional background, their office or the responsibility they hold take a leading role in the doctrinal work of their church. In response to the request by the Porvoo church leaders' consultation in Turku in 1998, which had designated the theme 'Diversity in Communion', the delegates focused on a possible common understanding of unity and common mission.

Papers and group discussion focused on four main themes: Scripture, human sexuality, ministry, and the contemporary world in which the church exists. The discussion was informed by a detailed consideration of the nature of communion in the light of the Porvoo Common Statement and the wider issues of ecclesiology, identity, and reception.

In two respects in particular, namely in relation to the ordination of women to the priesthood and episcopate, and to views about homosexuality, there are profound differences of conviction between and within the member churches of the Porvoo Communion. It was evident that these differences comprised not merely diverging judgements, but also varieties of approach, method and understanding in theological questions. We did not attempt to resolve all these matters, but we made a preliminary effort to evaluate their weight and significance for the future deepening of fellowship between us. Important considerations emerged, some of which we have set down in what follows.

As Anglicans and Lutherans we have already considerable experience of diversity and (indeed) tensions within our own communions. But more fundamentally we acknowledge together that diversity was built into the experience of Christian unity from the very first. Studies of the New Testament period have shown that there was a plurality of ways in which the apostolic gospel was preached and lived. Consequently, although unity of heart and mind between fellow Christians is a gift of God through Jesus Christ in the Holy Spirit, it still had to be sought in daily life. Diversity is and always has been the natural condition of fellow Christians. But the same study of the New Testament documents makes plain that diversity contained dangers of factiousness and deviation in faith which had to be taken with the utmost seriousness. This is still the case today.

2. RECOGNITIONS

In the discussions focusing upon how our churches are facing issues of unity and diversity, the following recognitions emerged:

2.1 Diversity and Division

There are significant differences of history and cultural context between, for example, Baltic Lutheranism and Nordic Lutheranism, or between these and English, Irish, Welsh or Scots Anglicanism/Episcopalianism. Comparative study of European sociology illuminates many of these diversities, which play a role in ecclesial experience.

Despite our diverse origins and histories, nonetheless all our churches are presently in different ways struggling with the challenges of reaching out to and representing all social groups. They also face declining rates of attendance. This situation also challenges us to reflect anew on the extent to which our churches can still provide a unifying force in society. It also asks us to rethink our role as servants to a society increasingly marked by plurality and different modes of life-styles as well as religious attitudes. Sometimes the churches must consider acting as a counterforce to prevalent social and cultural trends.

Moreover, the diversities within the respective churches are often greater than the diversity which exists between our churches, for example on issues of class, race, gender, sexuality and spirituality. There is a need to recognise the distinction between diversity and division. For example, in some churches charismatic movements may be both enriching and divisive. Diversity has very different connotations in different societies: a courageously prophetic stance in one context would not necessarily be so in another.

2.2 A Shared Life

Communion demands interaction and points of interchange. We have to share a common life to reach the point where we come to a common mind. We need to identify points of interaction and co-operation where questions of diversity are not seen as complicating factors, for example diaconal work, and spiritual formation.

2.3 Young People and the Church

Our churches differ from one another considerably in the degree to which there is established and effective contact with children up to the age of confirmation. But all of us are aware of a serious and increasing gulf between the churches and the cultures of young people. Some even ask whether ours is in danger of being the last Christian generation in Europe. The handing on of the faith we consider to be the greatest challenge in mission which we face together as a community. There is an urgent need for the churches to develop a new language which can link the Christian narrative to people's lives and to the emerging symbols and carriers of meaning.

2.4 Mission and Communication

The church has to be aware of the complex issues behind the choice of reiterating the gospel in its traditional form and rephrasing it in interaction with contemporary society. These may be stages of a process rather than simple alternatives. But there is a need to articulate the gospel in a way which can be heard by people profoundly influenced by postmodern culture. The concept of forgiveness is still a part of public discourse with which the Christian message resonates. There is a new interest in the telling of story as the raw material for doctrinal statements,

which opens up new possibilities for reading Scripture and understanding the faith.

2.5 Spiritual Renewal

The challenge of renewal is a profound one for all members of our churches. We find it difficult to address spiritual and moral matters in the context of an increasingly materialistic culture, the influence of which is inside our own heads and hearts. It is hard to express the profound questions of life and provide good possibilities for Christian growth in a 'culture of entertainment'. At the same time there are signs of dissatisfaction with superficiality, and of the acknowledgement of deeper longings. The church is a worshipping community, not a community of opinions. Spiritual renewal for its members, not least for its clergy, will involve prayer and practice as well as theological study.

3. RECOMMENDATIONS TO THE PORVOO CHURCHES

3.1 Reshaping Theology

To continue theological discussion between the Porvoo churches with the aim of:

- appreciating the integration of life and theology in a Christian context;
- providing an account of communion which supports diversity but which is also aware of the need to identify limits;
- promoting socio-ethical studies involving all Porvoo churches;

directing attention to divisions and diversities related to race, gender, class, sexuality and spiritual culture within the church, helping each other overcome negative consequences for church and society.

3.2 Sharing Theology

To encourage specific initiatives to:

- promote the interchange of teachers, students and clergy;
- promote the interchange of ordinands through fact-finding projects for small groups representing the internal diversity of individual churches, to describe the other church in terms acceptable to the host church. The aim is to further self-understanding as well as intra-communion understanding;
- encourage the establishing of relationships between agencies, groups and individuals working in the field of diakonia and education;
- facilitate the exchange of literature between the churches;
- offer theological tools, as already described in the Porvoo Common Statement, to address diversity in the local context.

3.3 Youth Culture

Given the priority of this issue across the European churches, to commission a Porvoo study to look into youth cultures, with the following aims:

- to find ways of facilitating the mutual interchange between 'church' and 'youth' cultures, between the resources of theology and the semantics of youth cultures;

to contribute to the understanding of being Church within the new generation.

to develop ministry in areas of concern distinctive to young people.

3.4 Developing Means of Mutual Accountability

To promote mutual accountability between our churches, by ensuring that

where a signatory church of the Porvoo Communion is in dialogue with churches outside the Communion, then other signatory churches within the Communion be invited to contribute to those consultations;

where a signatory church of the Porvoo Communion intends to take an action which is likely to affect the boundaries of diversity within the Communion some structure of sharing information and concerns be established;

the churches actively seek advice from each other on matters of liturgy;

the churches promote ecumenical awareness among clergy especially in churches which have traditionally a majority position;

in the light of current economic circumstances, the churches continue to address questions of poverty and debt in our countries and overseas. Currently this implies energetic and urgent engagement in the Jubilee 2000 campaign.

3.5 Mission

To ensure that the diversities and divisions within our community do not hinder us from working together in mission in order to face the present crisis that the Christian churches of Europe face today by

studying the issue of a shared language/discourse between Christian and non-Christian in response to the stress on common mission contained in the Porvoo Common Statement;

exploring how the gospel can be expressed in action and new ways of communication;

studying the possibilities for new symbolisms to be 'baptized' and incorporated into liturgical practice as well as to link them to the narratives of the Christian faith;

promoting the notion of *ecclesia domestica* (nurturing spiritual formation at home) in order to connect life, church and faith.

4. AFFIRMATION

The recommendations of this document have been formulated with the explicit intention of deepening our fellowship by means of new steps on the way to visible unity and a new coherence in our common witness in word and deed to one Lord, one faith and one baptism' (Porvoo Common Statement, paragraph 29). We who present this document commit ourselves to further the implementation of the recommendations in dialogue with the appropriate bodies within our churches.

St John's College Durham, 13th September 2000

Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista Tilannekatsaus syksyllä 2000

Piispa Eero Huovinen

Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista velvoittaa jatkotyöskentelyyn. Luterilaisen maailmanliiton neuvosto keskusteli kesäkuussa suunnitelmista. Se asetti koordinaatioryhmän, joka kokoontuu tammikuussa Upsalassa. Työskentelyä pohjustettiin marraskuussa Saksassa pidetyssä symposiumissa, jossa esitelmöi luterilais-katolisen ekumenian nykytilanteesta.

Jatkotehtävät

Roomalaiskatolinen kirkko ja Luterilainen maailmanliitto vahvistivat Yhteisen julistuksen vanhurskauttamisopista Augsburgissa 31. lokakuuta 1999. Kirkot sitoutuivat jatkotyöskentelyyn niistä teologisista kysymyksistä, jotka vaativat lisäselvitystä. Yhteinen julistus on lähentänyt kirkkoja, mutta avannut myös uusia haasteita.

Yhteinen julistus asettaa kaksi tehtävää. Ensimmäinen koskee saavutetun yksimie-

lisyyden syventämistä ja laajentamista. Yhteisymmärrys ei ole täydellinen, vaan Yhteiseen julistukseen on jäänyt myös opillisia ja asiallisia eroja. Ne koskevat mm. vanhurskauttamisopin kriteeriluonnetta, vanhurskaaksi julistamisen ja tekemisen suhdetta sekä syntioppia.

Toinen tehtävä koskee saavutetun yksimielisyyden suhteuttamista kirkkojen oppiin ja elämään. Erityisesti Saksassa on herännyt odotuksia, että vanhurskauttamisopin pohjalta päästään pian yhteiseen ehtoollispuhtaan. Tarvitaan kuitenkin realismia. Varsinkin katolinen kirkko pitää tärkeänä, että ensin saavutetaan yhteisymmärrys sakramenttiopista ja kirkon virasta. Ehtoollisyhteys on tavoite, mutta se on vielä työn takana.

LML:n neuvosto

LML:n neuvosto käsittelee Yhteisen julistuksen jatkotyöskentelyä kokouksessaan Turussa kesäkuussa. Keskustelun pohja-

na oli pääsihteeri Ishmael Nokon selvitys "Follow-up of the Joint Declaration – Plan of Action". Ekumeenisten asioiden komitea käsittelee omassa raportissaan niitä toimia, joihin on jo ryhdytty (mm. Strasbourgin ja Paderbornin instituuttien yhteinen konsultaatio Klingenthalissa huhtikuussa 2000), ja uusia hankkeita, joita suunnitellaan yhdessä ekumeenisten kumppanien kanssa. Lisäksi komitea korosti tarvetta selkeyttää LML:n pitkän tähtäyksen ekumeenisiä tavoitteita. Raporttiin sisältyneet kannanotot hyväksyttiin neuvoston päätöslausemiksi.

Neuvosto päätti erityisen työryhmän (task force) perustamisesta koordinoimaan Yhteisen julistuksen jatkotyöskentelyä ja työstämään LML:n ekumeenisen toiminnan pitkän tähtäyksen suunnitelmaa. Työryhmän kutsuu kokoon pääsihteeri yhdessä teologian ja tutkimuksen ohjelmakomitean, ekumeenisten asioiden pysyväiskomitean ja Strasbourgin ekumeenisen tutkimuslaitoksen puheenjohtajien kanssa. Pääsihteeri Noko, puheenjohtajat (professori Joachim Track, arkkipiispa KG Hammar ja piispa Eero Huovinen) ja virkamieliä (ekumeenisten asioiden apulaispääsihteeri Sven Oppegard, teologian ja tutkimuksen osaston johtaja Karen Bloomquist ja Strasbourgin instituutin johtaja Theo Dieter) kokoontuu ensimmäiseen neuvotteluun Upsalaan 20.1.2001.

Symposium Saksassa

Marraskuun 24.–26. päivinä Neuendetelsaussa Saksassa pidettiin ekumeeninen symposium, jossa keskusteltiin myös Yhteisen julistuksen jatkotyöskentelystä. Osallistuiin symposiumiin Kirkon ulkoasiain neuvoston lähettämänä. Esitelmäni aihe oli "Kuinka menemme eteenpäin? Yhteisen julistuksen ekumeeniset velvoitteet ja mahdollisuudet". (Esitelmä on ko-

konaisuudessaan luettavissa saksaksi, suomeksi ja englanniksi verkkosivuilla www.evl.fi/tkli/helsinki/piispa.htm).

Symposiumin järjesti Baijerin ev. lut. kirkon ylläpitämä Augustana-korkeakoulu professori Joachim Trackin 60-vuotispäivän johdosta. Track on LML:n teologian ja tutkimuksen ohjelmakomitean puheenjohtaja. Koska symposiumiin osallistui Luterilaisen maailmanliiton vastuunkantajia, tarjoutui mahdollisuus keskusteluihin myös Yhteisen julistuksen jatkotyöskentelystä.

Upsalan kokouksen valmistelut

Yhteisen julistuksen jatkotyöskentelyn valmistelut ovat käynnistymässä. Pääsihteeri Noko antoi Yhteisen julistuksen vahvistamisen vuosipäivän johdosta julkisen kannanoton, jossa hän korosti jatkotyöskentelyn ekumeenista merkitystä ja tasavertaista yhteistyötä katolisen osapuolen kanssa (www.lutheranworld.org/News/Articles/EN/LWT). Virkamiesvalmisteluista kantavat vastuun yhteisesti Geneven sihteeristö ja Strasbourgin instituutti.

Nyt koottava *task force* raportoi neuvostolle ensi kesäkuussa Jerusalemissa. Konkreettisia päätöksiä jatkotyöskentelystä ei ole vielä tehty, mutta erityiskonsultaatioita on suunniteltu mm. syntiopista (yhdessä katolisen osapuolen kanssa), aneista (Vatikaanin ykseysneuvoston toimesta) ja luterilaisen ekumenian tavoitteista (LML:n vastuulla).

Winnipeg teemaksi *For the Healing of the World*

Luterilaiselta kannalta on tärkeää, että ekumeeninen keskustelu vanhurskauttamisopista jatkuu tulevinakin vuosina. Yh-

teinen julistus antaa aihetta usean vuoden jatkotyöskentelyyn. Sen tulisi heijastua myös Winnipegissä 2003 pidettävän seuraavan yleiskokouksen sisältöön.

LML:n hallitus on valinnut Winnipegin teemaksi *For the Healing of the World*. Teema on haaste myös Yhteisen julistuksen jatkotyöskentelyn kannalta. Se edellyttää hengellisiä ja teologisia kiinnostuksia, joita on luontevaa määritellä juuri vanhurskauttamisopin pohjalta.

Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista – kokoelma ekumeenisessa arkistossa

Ekumeeniseen arkistoon on sijoitettu kokoelma Yhteisestä julistuksesta koskevaa valmistelu- ja keskusteluaineistoa. Kokoelma sisältää seitsemän mappia sekä epd-Dokumentation -lehden erikoisnumerot 1–24. Yhteisen julistuksen liitettä eli annexia koskevien neuvottelujen materiaalin sisältävä mappi on sijoitettu Risto Saarisen työhuoneeseen ja sen saa käyttöön vain Saarisen luvalla. Muiden mappien

Katsaus luterilais-katolisen kansainvälisen dialogin eli ykseyskomission työhön

Pirjo Työrinoja

Kansainvälinen Luterilaisen maailmanliiton ja Vatikaanin ykseyden edistämisen neuvoston nimittämä luterilais-katolinen IV-komissio eli ykseyskomissio piti 5.–12.9.2000 kuudennen kokouksensa Italiassa, Bosen ekumeenisessa luostarissa. Katolilainen osapuoli toimi komission istunnon tämänkertaisena isäntänä.

Molemmat tahot iloitsivat viimeisyksyisen Augsburgissa toteutuneen vanhurskauttamista koskeneen JD:n allekirjoitusjuhlasta, mikä loi tämänkertaiselle työskentelylle myönteisen ilmapiirin kokouksen alkuihin. Kolmantena päivänä kokouksen tietoon tuli Vatikaanin uskon opin kongregaation 5.9.2000 julkistama ja paljon kansainvälisistä huomiota herättänyt asiakirja "Dominus Iesus". Komission katolinen puheenjohtaja, Vatikaanin kristittyjen ykseyden neuvoston johtaja, piispa Walter Kasper piti erityistiedotustilaisuuden komission jäsenille koskien kyseistä asiakirjaa. Kasperin mukaan Vatikaanin uskon opin kongregaation julkaisema Dominus Iesus deklaraatio on tarkoitettu ensi sijassa katolisuuden sisä-

seen keskusteluun. Sisällöltään se noudattaa täysin Vatikaanin II konsilin lausumia. Sen pääaihe on kristinuskon suhde muihin uskontoihin ja se korostaakin, että Jeesus Kristus on ainoa pelastaja.

Kokouksen jäsenille jaettiin myös LML:n pääsihteeri Ismail Nokon asiaa koskeva tiedote. Asiakirjan tekee ongelmalliseksi se, miten toisia kristillisiä kirkkoja luonnehditaan. Niistä ei käytetä nimitystä kirkot, vaan kristilliset yhteisöt. JD-asiakirjahan ei ottanut kirkko-käsityksen ymmärtämiseen kantaa, vaan rajasi sen ulkopuolelle (ks. JD, n. 9). Aiemmin tänä kesänä kard. Ratzinger on kiinnittänyt myös huomiota sisarkirkkonimitykseen ja sen tarkkaan käyttöön. Kirkkonimityksen saavat osakseen vain ortodoksit, joista käytetään nimitystä "sisarkirkot".

Myös kokouspaikan johtaja Bosen priorini Enzo Bianchi julkaisi 8.9.2000 La Repubblica -lehdessä artikkelin "Il difficile dialogo con le Chiese sorelle". Kulovalkean tavoin eri kirkkojen johtajat ovat reagoineet asiakirjaan "Dominus Iesus". "Tär-

keää kuitenkin on", kuten Helsingin piispa Huovinen kiteyttää KT-tiedotteessaan, "etteivät vanhat haavat avautuisi uudelleen. Tällaisessa tilanteessa olisi tärkeää tavoitella enemmän sitä, mikä yhdistää, kuin muistuttaa erimielisyyksistä".

Keskusteluista huolimatta piispa Kasperin toivomuksesta kokouksen päätöskomunikeasta kuitenkin poistettiin maininta asiakirjasta ja sen korvaa yleisempi lause "komission jäsenet keskustelivat avoimesti osapuolten ajankohtaisista suhteista maailmanlaajuisella tasolla".

Itse kokouksessa pääteema "apostolisuus ja kirkko" oli päivittäisten istuntojen aiheena. Eltoollisteemaa ei käsitelty, vaikka toisaalta jälleen todettiin, että interkommunion toteuttamiseen liittyvät paineet ovat tällä hetkellä varsin suuret erityisesti seurakuntatasolla.

Apostolisuusteeman käsittely koostui uusitamentallisen perustan arvioimisesta, patristisesta osuudesta ja erityisesti sekä Lutherin ja reformaation että Vatikaanin I ja II konsilien määrittelyistä. Ekumeenisten dialogien tulosten – erityisesti luterilais-katolisen dialogin – saavutusten analysoimisesta tai kirjaamisesta mukaan ehdittiin keskustella vähemmän. Yksimielisyys vallitsi siitä, että apostolisuus voidaan nähdä periaatteena, joka kummallakin taholla on säilyttänyt jatkuvuuden alkukirkkoon. Kun kirkkojen kehitystä nyt tulkitaan yhdessä tämän yhdistävän tekijän valossa, erot saattavat näyttää vähemmän jakavilta. Jos voidaan yhteisesti määritellä apostolisuuden asteita, saatetaan voida lähestyä toisen kirkon hyväksymistä ja tunnustamista uudella tavalla. Lähestymistapa on yhteisesti hyväksytty työskentelyn metodiksi.

Jared Wicks Sj oli koonnut katolisen kirkon eriasteisten opillisten lausumien auktoriteettia käsittelevän asiakirjakokonaisuuden työskentelymateriaaliksi. Luterilaisten taas oli ennakolta pyydetty valmistamaan selvitys päätöksentekoprosessista omissa luterilaisissa kirkkoissa opillisissa kysymyksissä ja siitä, miten niissä synodaalisuus toteutuu. Piispa Kasper esitti edellistä kertaa voimakkaammin luterilaiselle osapuolelle – erityisesti Luterilaiselle maailmanliitolle – avoimen kysymyksen, miten osa luterilaisista kirkkoista voi olla mukana sekä Porvoon kommuniossa ja Leuenberg-yhteisössä ja miksi taas osa taas sitoutuu vain jompaan kumpaan.

Uutta kokouksessa oli erityisesti "hätätila" ratkaisujen ja ordinaatioiden tarkasteleminen. Ratkaisevaksi nähtiin kyseisten ratkaisujen intentio pysyä apostolisen ja katolisen kirkon yhteydessä. Lähestymistapa tulee lähelle Porvoon asiakirjan piispuusratkaisua, mikä kokouksessa myös tuotiin esille. Analogisena nähtiin Roomalaiskatolisen kirkon suhde ortodoksiin kirkkoihin, jotka ratkaisuihinsa nimenomaan halusivat kiinnittyä syvemminkin apostolisuuteen, kun taas esimerkiksi anglikaanit vastustivat erossaan paa-
vin alaisuudessa olemista. Vain edellä mainituissa yhteyksissä puhutaan sisarkirkkoista. Jatkotyöskentely näyttää, miten pitkälle lähestymistapa kantaa, onhan intentioiden määrittely äärettömän monitahoinen kysymys. Myös kysymys diakonaatista ja sen suhteesta kolminaiseen (tai yhteen) virkaan sekä ordinaatiokäytännöistä osapuolten kirkkoissa nousi keskusteluissa merkittävään asemaan. Molempien asiaryhmien selvittelyn katsoitiin olevan ainakin joiltain osin välttämätöntä virkakysymyksen kokonaisuudessa.

Tämän kertaisen kokouksen lisäohjelmaan kuului kaksi vierailua. Ensimmäinen oli läheiseen Vercelliin, jossa tutustuttiin hiippakunnan museoon ja katedraaliin sekä tavattiin arkkipiispa Enrico Masseroni. Sunnuntai oli omistettu kokonaan ekumeenisille vierailuille. Luterilaiset osallistui messuun Milanon protestanttisessa kirkossa ja katolilaiset osallistui messuun ambrosiaanisen liturgian mukaan San Marco -kirkossa. Kyseinen liturgia juontuu jakamattoman kirkon ajoilta.

Myös Milanon arkkipiispa kardinaali Carlo Maria Martini otti koko komission vastaan ja korosti audienssilla hellittämättömän ja sitoutuneen ekumeenisen työskentelyn merkitystä. Ohjelmaan kuului myös Milanon kristillisten kirkkojen neu-

voston edustajien tapaaminen sen puheenjohtajan, pastori Traian Valdeanin johdolla (Italiassa toimivan Romanian ortodoksisen kirkon edustaja). Milanon arkkihiippakunnassa onkin varsin laajaa ekumeenista yhteistyötä. Huomattavaa oli, että kaikissa näissä yhteyksissä puhuttiin kirkkojen välisestä – ei siis Roomalais-katolisen kirkon ja kristillisten yhteisöjen välisestä – yhteistyöstä.

Suomessa kesäkuussa pidetyssä LML:n neuvoston kokouksessa mukana olleet kirkkojensa edustajat esittivät kiitoksensa Suomen ev. lut. kirkolle erinomaista kokousjärjestelyistä ja puitteista.

Komission seitsemäs ja tuolloin luterilaisen kirkon isännöimä kokous pidetään 4.–12.9.2001 Tanskassa.

Kokous- ja matkaraportteja

Raportti KMN:ssa ortodoksien osallistumista käsittelevän erityiskomission kokouksesta Kairossa 21.–27.10.2000

Piispa Voitto Huotari

Kirkkojen Maailmanneuvoston erityiskomission kokouksessa Kairossa jatkettiin viime vuoden joulukuussa aloitettua työtä ortodoksien osallistumiseen liittyvien ongelmien selvittämiseksi. Tämänkertaisessa kokouksessa valmistettiin väliraportti tammikuussa pidettävälle KMN:n keskuskomitealle. Suomesta kokoukseen osallistui myös metropoliitta Ambrosius.

Kokouksen ulkoiset puitteet

Kokouksen isännyydestä vastasi ortodoksinen koptikirkko. Se katsoo syntyneensä evankelist Markuksen vaikutuksesta ja se vaalii erityisesti myös pyhän perheen Egyptin pakomatkan muistoa. Kopeteja arvioidaan olevan Egyptissä noin 10 miljoonaa (koko maan väestö lieenee 65 miljoonaa) ja Egyptin ulkopuolella noin 2 miljoonaa. Hiippakuntia on Egyptissä 60 ja diasporaseurakuntia muualla noin 150. Kirkkoa johtaa paavi Shenouda III,

Aleksandrian paavi ja Markuksen pyhän istuimen patriarkka, 117. seuraaja Markuksen jälkeen. Ortodoksien ja protestanttien välillä on Egyptissä ristiriitoja. Kristittyjen ja muslimien suhteet ovat luonnollisesti myös jännitteiset, vaikka nämä ovat toisaalta tottuneet tulemaan toimeen keskenään, vain muutamilla alueilla on ollut väkivaltaisuuksia. Kokouspaikkana oli St Markuksen keskus, joka toimii suurehkon, nykyaikaisen koptikirkon yhteydessä. Viereisen moskeijan vuoksi työskentelimme sananmukaisesti islamin rukouskutsujen ympäröimänä.

Koska arabijohtajat pitivät Lähi-Idän kriisin vuoksi samaan aikaan kokouksensa Kairossa, Yhdysvaltain suurlähetystö oli suositellut kansalaisilleen, että he eivät matkustaisi Egyptiin. Tämän vuoksi kokouksesta puuttui kymmenkunta yhdysvaltalaisjäsentä. Paikalla oli runsaat neljäkymmentä jäsentä. KMN:sta eronneesta Georgian ortodoksisesta kirkosta oli

kokouksessa mukana kaksi tarkkailijaa. Pääsihteeri Konrad Raiser oli mukana kahden päivän ajan.

Kokouksen jälkeen useimmat meistä komission jäsenistä teimme retken Aleksandriaan tervehtiäksemme kreikkalais-ortodoksiseen traditioon kuuluvaa Aleksandrian ja koko Afrikan patriarkka Petros VII:ää sekä käydäksemme koptilaiseen traditioon kuuluvassa pyhän Markuksen kirkossa, jossa kerrottiin säilytetävän myös häneen liittyvää reliikkiä.

Avausistuntojen yleisinformatio

Paavi Shenouda III vieraili kokouksessa ja pitämässään puheessa toi esille ne kolme seikkaa, joihin ortodoksit ovat usein viittaneet heitä kirkkojen KMN:n työssä loukkaavina asioina, nimittäin homoseksuaalisuuden käsittelemisen, naispappeuden ja ns. inkluusiivisen, feministisen kielenkäytön Jumalasta puhuttaessa. Kun esittäydin hänelle, hän halusi mainita, että protestanteista luterilaiset ovat kaikkein lähimpänä heitä. Toistamiseen tapasimme hänet Kairon katedraalissa, kun hän perinteisessä keskiviikkoiltaan tilaisuudessaan sydämelliseen ohjaavaan tapansa vastaili tehtyihin kysymyksiin 7.000 kuulijan läsnäollessa.

Kokouksen alkaessa isä Hilarion esitteli Venäjän ortodoksisen piispainkokouksen ekumeniadokumenttia. Hän korosti, että se on tarkoitettu ennen kaikkea kirkon sisäiseen käyttöön ja pyrkii näin ollen opastamaan kirkkokansan ajattelua suhteessa muihin kirkkoihin ja uskontoihin. Se hyväksyttiin lähes yksimielisesti, sillä yli 150 piispaa kannatti sitä, yksi äänesti vastaan ja kymmenen tyhjää. Isä Hilarionin mukaan dokumentti kertoo positiivisesta hengestä suhteessa muihin kirkkoihin, hänen mielestään se on myönteisempi kuin roomalaiskatolisten askettien julkai-

sema Dominus Iesus-dokumentti. Tämä kuten piispainkokouksessa hyväksytty sosiaalieteellinen dokumentti piirtävät nyt ensi kerran selkeästi paikan, missä Venäjän ortodoksinen kirkko näissä asioissa tällä hetkellä on. Molemmat asiakirjat ovat erittäin tärkeitä myös KMN:n työtä ajatellen.

Lähi-Idän tilannetta kuvannut Gabriel Habib katsoo Israelin politiikan viime aikoina muuttuneen ja palestiinalaisten puolesta ajattelevan, että he ovat jo tehneet riittävästi kompromisseja. Kristittyjen näkemyksiä hän katsoi hallitsevan seuraavien neljän seikan: 1. oikeudenmukaisuuden ja rauhan toteutumisen toive, 2. Jerusalemin pitää olla jaettu kaupunki ja se voisi olla sovituksen symboli, 3. Israel ei ole uudistunut Jumalan valtakunta ja 4. epävarmuutta tulevaisuudesta aiheuttaa epätietoisuus, saako Arafatin paikan mahdollisesti joku fundamentalisti. Kristityt pelkäävät jäävänsä juutalaisuuden ja islamin puristuksiin Lähi-Idässä.

Väliraportti keskuskomitealle

Tämänkertaisen työskentelyn perusaineisto oli valmistunut neljässä jaostossa, jotka käsitelivät 1. KMN:n organisaatiota, 2. yhteistoiminnan tyyliä ja eetosta KMN:ssa, 3. teologisia yhtäläisyyksiä ja eroja ortodoksien ja muiden traditioiden välillä sekä 4. olevia malleja ja uusia ehdotuksia KMN:n rakenteeksi. Pääaihetta koskeva työskentely alkoi jaostoraporttien esittelyllä. Metropoliitta Ambrosiuksen esitellessä oman 2. jaostonsa ja minun omani 4. jaoston raporttia oli mahdollista tuoda esimerkkinä esille meidän hyvät, molempien eduksi koituvat suhteet Suomessa.

Työnsä perustavoitteeksi erityiskomissio määrittelee kysymyksen: millaista KMN:a me haluamme? Yleiskeskuste-

luissa ja ryhmätyössä ongelmakenttä jäseniä tavalla, joka samalla muodostaa tulevan työskentelyn kehikset. Yhteisen työskentelyn tuloksena muotoutuneet viisi osa-aluetta muodostavat myös keskuskomitealle esitettävän väliportin rakenteen. Esittelen niitä seuraavaksi omien kokouksessa tekemiäni havaintojen varmistamana.

1. Jäsenyys

Hararen yleiskokoukseen liittynyt CUV-prosessi nosti esille periaatteellisen kysymyksen siitä, millaista jäsenyyttä *fellowship* edellyttää. Onko siis osallisuus *fellowshipiin* samaa kuin muodollinen organisaatiojäsenyys KMN:ssa? Missä määrin roomalaiskatolisten ja evankelikaalien osallisuutta *fellowshipiin* voidaan laajentaa edellyttämättä muodollista jäsenyyttä organisaatiossa? Toisaalta jäsenyysskysymys liittyy uusien jäsenten ottamisen kriteereihin. Edelleen Kairon kokouksessa toivottiin selvittävän, mikä suhde voi olla jäsenyyden ja hallinnollisen edustajapaikka-oikeuden välillä.

Kairon kokouksessa jäsenyyden luonnetta ja vaihtoehtoja koskevaa selvittelyä toivoivat myös Venäjän ortodoksisen kirkon edustajat. He esittivät luotavaksi sellaisen mahdollisuuden, että kirkko voisi olla jäsenenä tarkkailijan statuksella (joka on eri asia kuin tarkkailijajäsen). Kun sillä taholla on käynyt ilmeiseksi, että riittävää yksimielisyyttä ei saavuteta kaksikamarisen rakenteen (foorum ja neuvosto) luomiseksi KMN:oon metropoliitta Kirilin ehdottamalla tavalla, he etsivät nyt muita tapoja, joilla Venäjän ortodoksinen kirkko voisi ottaa etäisyyttä KMN:oon sanomatta suoranaisesti irti muodollista jäsenyyttänsä siinä.

Eksekutiivikomitea on jo alkuvuodesta käynnistänyt jäsenyyttä koskevan selvitystyön, jota on tarkoitus jatkaa tiiviissä yhteistyössä erityiskomission kanssa.

2. Päätöksentekoprosessi

Koska varsinkin ortodoksiset kirkot ovat katsoneet joutuvansa vastentahtoisesti osallisiksi päätöksistä, jotka ovat syntyneet niiden näkemyksistä poikkeavan enemmistön tahdosta, he ovat tuoneet voimakkaasti esille konsensusmenettelyn päätöksenteossa. Erityiskomissiossa on tutustuttu Australian, Kanadan ja Britannian kansallisten neuvostojen konsensusperiaatteella tapahtuvaan päätöksentekoon. Kokemusten mukaan kirkot ovat siihen tyytyväisiä, ja se on myös vapautanut työskentelyilmapiiriä, kun ei tarvitse tähdätä äänestykseen, jossa on myös vähemmistöön jäämisen uhka. Päätöksentekoa pohtineen työryhmän jäsenenä opin, miten lännellä Consensus ymmärretään juridisesti mutta idässä enemmänkin mielen suuntana, haluna nähdä asia samalla tavalla ja kulkea samaan suuntaan. Konsensukseen pyrkiminen on tärkeä menettelytapa niissäkin asioissa, joissa sen saavuttaminen ei näytä mahdolliselta.

Venäjän ortodoksien mukaan konsensusta pitäisi soveltaa kaikessa lukuun ottamatta taloutta, hallintoa ja vaaleja koskevia asioita. Nykyistä suuremmalla yksimielisyydellä tulisi päättää myös KMN:n agendasta, jotta sen työn painopisteet olisivat sopusoinnussa kirkkojen toiveiden kanssa. Vaalien osalta ortodoksit toivat esille erilaisten kiintiöiden, siis naisten, nuorten ja maallikoiden osuuden määrittelyn ongelman, ja katsoivat, että kirkon olisi itse saatava päättää omista edustajistaan. Taustalla olevana kysymyksenä voidaan nähdä, edustavatko KMN:n suuret kokoukset kirkkoja vai kirkkokansaa.

Kiintiöimällä pyritään jälkimmäisen näkökohdan turvaamiseen.

Lisäksi ajatus tunnustuksellisten "kirkko-perheiden" huomioon ottamisesta osallistumisessa ja päätöksenteossa oli keskusteluissa toistuvasti mukana. Vaikka protestanttiselta taholta totesimme, että niitä on vaikea ottaa huomioon, koska niitä ei sellaisina ole olemassa, vaan ne olisi ikään kuin luotava ja ne voisivat myös syventää kuluja eri traditioiden välillä, niin ortodoksit, joille tämä ajatus omassa keskuudessaan on tuttu, toivat sen toistavasti silti keskusteluihin mukaan.

Tasapuolisuuden turvaamiseksi kaikessa KMN:N merkittävässä päätöksenteossa komissiossa on saanut kannatusta ehdotus pienenköön businesskomitean (parity committee, ad hoc -ryhmä) perustamisesta erityiskomission työn päätyttyä arvioimaan jatkuvasti KMN:n työtä ja päätöksentekoa. Siinä olisi yhtäläinen määrä ortodoksi- ja protestanttijäseniä.

Päätöksentekomenettelyä koskevien muutosehdotusten tekemistä varten erityiskomissiolle on tarkoitus asettaa pienenköön asiantuntijaryhmä tulevana keväänä.

3. Jumalanpalvelus ja yhteinen rukous

Vaikka läntiset kristityt ovat omaksuneet piirteitä ortodoksisesta rukouksesta ja ortodoksit puolestaan löytäneet joitakin korostuksia muiden traditioiden rukouselämästä tekemättä kompromisseja omansa kanssa, niin yhteisessä jumalanpalvelus- ja rukouselämässä toivotaan päästävän nykyistä paremmalle tasolle. Kokouksen kuluessa saatiin pieni näyte nykytilanteen ongelmista, kun Georgian kirkon edustajat ilmoittivat, että he eivät voi osallistua protestanttisiin rukoushet-

kiin. Selvittelytyötä tarvitaan siitä lähtien, mitä yhteisen rukouksen käsitetään eri traditioissa merkitsevän. Erityiskomission mukaan suurten KMN:n tapahtumien jumalanpalvelus- ja rukouselämän valmistelun tulee tapahtua komiteassa, jossa on tasapuolinen edustus molemmilta tahoilta. Myös jumalanpalvelus- ja rukouselämää koskevia päätösehdotuksia valmistelemaan on tarkoitus muodostaa ensi keväänä pieni asiantuntijaryhmä.

4. Ekklesiologia

Erityiskomission mukaan on tarvetta työskentelyyn sen syvemmäksi ymmärtämiseksi, mitä kirkolla ja mitä kirkkojen yhteydellä tarkoitetaan. Ortodokseille kohdistuu kysymys, onko muilla kirkkoilla tilaa ortodoksisessa ekklesiologiassa ja kuinka tätä tilaa ja sen rajoja tulisi kuvata. Kysymykseen liittyy kokouksessamme käyty keskustelu heresiasta. Protestantisilla kirkkoilla puolestaan on tarvetta selvittää sitä, miten ne ymmärtävät, ylläpitävät ja ilmaisevat kuulumistaan yhteen, pyhtään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon. On ilmeistä, että erityiskomissio tulee aikanaan esittämään ekklesiologisen selvittelytyön toteuttamista Faith and Order -komissiossa.

5. Menettelytavat lähestyä sosiaalieettisiä kysymyksiä

Nämä kysymykset nousevat ajankohtaisesta tilanteesta, mutta niiden käsittely on liitettävä Raamattuun, traditioon, liturgiseen elämään ja teologiseen reflektointiin. Koska moraalista hyvästä on nykyisessä tilanteessa suurta epävarmuutta, on erityisen suuri paine kirkkoihin näiden toimien suunnannäyttäjänä. Moraalinen opetus on kuitenkin jokaisen kirkon oma oikeus. Tilanne pahenee, jos jäsen-

kirkot siirtävät ratkaisujen etsinnän KMN:lle. Kirkot voivat kuitenkin etsiä toisten kirkkojen apua moraalista kannanottoja muodostaessaan. KMN:n tulee kehittää menettelytapoja näiden kysymysten käsittelyyn jäsenkirkkoja kunnioittaen ja siten, että autetaan yhteisen näkemyksen saavuttamista enemmän kuin aiheutetaan jakautuneisuutta. Kun seuraavassa kokouksessa jatketaan keskustelua menettelytavoista, sen pohjaksi laaditaan selvitys vallinneista menettelytavoista.

Arviointia erityiskomission työn nykyvaiheista

Erityiskomissio on nyt työnsä puolivälissä jäsentänyt ja analysoinut ne ongelma-alueet, jotka liittyvät ortodoksien ja ei-ortodoksien suhteisiin ja yhteistoimintaan KMN:ssä. Kairon kokouksessa olisin odottanut vieläkin täsmällisempää analyysiä ja pidemmälle menevää etenemistä päätösuositusten tekemisessä. Suurehko komissio näyttää olevan parhaimmillaan avatessaan ongelmakenttiä eri tahoille mutta huomattavasti kyvyttömämpi keskittymään tärkeimpiin kohtiin ja pureutumaan niihin syvästi. Uskon kuitenkin, että keskustelulta saatavan palautteen jälkeen päästään konkretisoimaan olennaisia ehdotuksia.

Hararen yleiskokouksessa asetettu tavoite kehittää KMN:a kirkkojen neuvostona, niiden yhteyden ja yhteistyön instrumenttina, on Kairossa saamani käsityksen mukaan otettu vakavasti. Ilmeisesti juuri erityiskomissiossa tällaisen vaikutelman saaminen korostuu. Toistuva vaatimus kirkkojen sananvallan lisäämisestä sai minut jopa kysymään, jääkö mitään paikkaa niille hallitsevalle johdolle erillisille liikkeille kirkkoissa, jotka kuitenkin voivat pitää yllä haastetta ekumeenisuuteen. Suuren organisaation ajattelu- ja menet-

telytavat eivät tosin voi hetkessä muuttua.

Keskustellessani pääsihteeri Konrad Raiserin kanssa hänen odotuksistaan erityiskomission työlle hän sanoi toivovansa täältä ennen kaikkea atmosfäärin muutosta ja muutosta työskentelytapoihin. Rakennemuutoksia hän ei jo pääsihteerin roolinsa tähden sanonut toivovansa mutta korosti myös, että jokaisella rakennemuutoksella on aina suurisuuntaiset vaikutukset muuhun, ja se tasapaino, joka on vähitellen syntynyt nykyistä rakennetta luotaessa, voi herkästi rikkoutua.

Ekumeenisen foorumin erilaisista malleista ei Kairon kokouksessa ollut paljonkaan keskustelua. Sitä koskeva valmistelu jatkuu erikseen. Evankelikaalien ja helluntailaisten kanssa loppukesällä pidetyssä kokouksessa oli ilmennyt johtohenkilöiden kiinnostus foorumia kohtaan mutta myös se, että sillä taholla pidetään evankelioimista ja lähetystä yhteyden perustana ja näkyvän yhteyden tavoitteen esillä pito saa heidät sanoutumaan hankkeesta irti. Foorumin agendan luominen tulee näin ollen olemaan erittäin vaikeaa. Foorumkeskustelujen jääminen taka-alalle merkitsee sitä, että erityiskomissio on nyt entistä keskittyneemmin paneutunut itse KMN:a koskeviin uudistuksiin eikä siis rakenna toivoaan olennaisella tavalla KMN:n ulkopuolisiin organisaatioihin tai rakenteisiin, mitä pidän erittäin hyvänä seikkana.

Ortodoksien taholta mainitaan edellä kerromallani tavalla toistuvasti Tessalonikan kokouksessa 1998 ilmaistut, KMN:a kohtaan suunnatut kritiikin kohteet: homoseksuaalisuuden käsittely, naispappuus ja inklusiivinen Jumalaan liitetty kielenkäyttö. Ongelmissa on tietenkin kysymys huomattavasti syvemmistä järjestön ja kirkkojen sisäisiin jännitteisiin liittyvistä asioista. Mainituista teemoista voi todeta,

että homoseksuaalisuudesta tai naispappeudesta KMN:ssä ei ole koskaan tehty päätöstä, vaikkakin ne ovat olleet keskusteluissa esillä. Inklusiivinen kielenkäyttö puolestaan on lähinnä vain eräiden feminististen äänilikkeiden harrastamaa.

Meidän ja maamme ortodoksisen kirkon suhteita ajatellen työskentely tuo vain jälleen esille, miten poikkeuksellista itäisen ja läntisen tradition kirkkojen hyvä yhteys ja yhteistoiminta on. Metropoliitta Ambrosiuksen välityksellä, jolla on kirkkojen välisistä suhteista monipuolinen kokemus, on ollut erinomainen mahdollisuus saada arvokasta tietoa ja arviointia ortodoksien tilanteista, näkemyksistä, niiden taustalla vaikuttavista seikoista ja etenemismahdollisuuksista.

Meitä kiinnostava Venäjän ortodoksinen kirkko näyttää asettavan toiveita erityiskomission työlle, mikä näkyi myös sen edustajien ja erityisesti isä Hilarionin aktiivisessa osallistumisessa ehdotuksineen kokoustyöskentelyyn. Kun piispainkokouksen elokuussa hyväksymässä ekumeniadokumentissa ilmaistiin halu pysyä KMN:ssä, se on ilmeisesti rohkaisut myös entistä aktiivisempaan osallistumiseen. On kuitenkin ilmeistä, että Venäjän ortodoksinen kirkko etsii tapoja ja rakenteita, joiden puitteissa sen suhde KMN:oon olisi mahdollisimman väliä.

Suunnitelma erityiskomission työn jatkamisesta

KMN:N keskuskomitea käsittelee erityiskomission väliraportin tammikuussa Berliinissä alkavassa kokouksessaan. Jatko-työskentelyn osalta päätettiin luopua jaostoihin jakautumisesta sekä niissä tapahtuvasta valmistelusta ja sen sijasta toteuttaa jatkovalmistelu muutamassa pienessä asiantuntijaryhmissä siten, että prosessin etenemisestä vastaa jo aloitettaessa perustettu 10-jäseninen johtoryhmä. Pidän työskentelytavan muutosta perusteltuna, sillä tärkeimpiin muutosta vaativiin seikkoihin keskittymisessä ja konkreettisiin ehdotuksiin pääsemisessä jäsenistä muodostetut jaostot ovat liian tehottomia.

Erityiskomission seuraava kokous pidetään marraskuussa 2001 Unkarissa ja työskentelyn päättävä kokous touko-kesäkuun vaihteessa 2002. Tällöin valmistuva loppuraportti tulee keskuskomitean käsittelyyn syyskuussa 2002.

Toivon, että esittämäni näkökohdat voisivat antaa aineksia Kirkkojen Maailmanneuvostoa koskevan keskustelun lisääntymiseksi kirkkomme piirissä.

Pohjoismaiden ekumeenisen neuvoston Faith and Order -verkosto

Kokous Uppsalassa 2.-3.10.2000 katsoi tulevaisuuteen

Antti Saarelma

NER:n Faith and Order -verkosto koontui Uppsalassa. Kokous oli uuden kokoonpanon ensimmäinen, mutta vain osa jäsenistä pääsi mukaan. Verkosto on toiminut aktiivisesti vuodesta 1987. Maaliskuussa 2001 pidetään Yhdysvaltain Faith and Order -komission kanssa yhteinen seminaari, johon kirkkomme olisi hyvä osallistua. Kevätkaudella on suunniteltava jatko-työskentelyn peruslinjat.

Osanottajat ja jäsenet

Pohjoismaiden ekumeenisen neuvoston (NER:n) Faith and Order -verkosto koontui NER:n toimistossa Uppsalassa 2.10.2000. Kokoukseen osallistuivat Tukholman katolisen hiippakunnan ekumeniasihteri **Henrik Roelvink**, Ruotsin kirkkojen neuvoston (Sveriges kristna råd) teologinen sihteeri **Catharina Segerbank**, Ruotsin kirkosta kirkkosihteri **Carl Axel Aurelius**, professori **Sven-Erik Brodd** ja Eurooppa-sihteri **Sven-**

Bernhard Fast sekä Suomen ev. lut. kirkosta Antti Saarelma. Sihteeristöstä osallistui johtaja **Gunnel Borgegaard** ja julkaisusihteri **Anne Bog-Jensen**.

Kirkkomme on nimennyt tähän yhteistyöhön lisäksi piispa **Juha Pihkalan**, jolla on pitkä kokemus pohjoismaisesta Faith and Order -työskentelystä. Suomen ortodoksista kirkkoa edustaa isä **Heikki Huttunen**, joka kuuluu myös KMN:n Faith and Order -täyskomissioon. Kokous oli ensimmäinen verkoston uudessa kokoonpanossa. On valitettavaa, että Tanska, Norja ja Islanti eivät päässeet mukaan kokoukseen.

Toiminta 1987-2000

Pohjoismaiden Faith and Order -yhteistyö sai kiinteän rakenteen, kun silloinen Pohjoismaiden ekumeeninen instituutti nimesi 1987 työryhmän käsittelemään KMN:n Faith and Order -komission tut-

kimushanketta Apostolinen usko. Siihen osallistuivat kirkostamme **Juha Pihkala** ja **Pirjo Työrinoja**.

Vuosina 1994–2000 järjestettiin useita seminaareja. Elokuun 1997 seminaari keskittyi kirkko-oppiin ja oppikeskusteluihin. Se loi pohjan Italian Farfassa 1999 pidetyille jatkokoulutusseminaarille, jonka aiheisto on julkaistu englanniksi (The Ecumenical Review 2/2000).

Virkaopista on järjestetty useita erityis-seminareja aiheina piispuus, diakonaatti, pappisvirka, maallikkovirka ja evankelistan virka. Vuonna 1997 ryhmä laati yhteistyössä KMN:n ja Vatikaanin yhteisneuvoston kanssa pohjat Kristittyjen yhteyden rukousviikkoa varten.

Vuonna 1997 käynnistettiin kaksi uutta selvitystä. Ordinaation teologiaa ja terminologiaa käsitellään kirkkojen välisen keskustelun lisäksi yhteispohjoismaisessa akateemisessa tutkimushankkeessa. Suomessa hankkeen yhteyshenkilönä on kirkkoneuvos Risto Cantell. Ordinaation teologiaan ja aikaisempiin virkaopillisiin seminaareihin liittyy diakonaattia ekumeenisena kysymyksenä käsitellyt selvitys, jolle lopullisen aiheen antoi Porvoon julistuksen hyväksyminen (The Ministry of the Deacon in Anglican-Lutheran Perspectives 1999).

Järvenpäässä pidettiin 1998 seminaari aiheesta "ekumeenisten sopimusten ekumeeniset seuraukset". Aiheeseen liittyy kansainvälisessä keskustelussa avoin ja paljon pohdittu kysymys eri kirkkojen kanssa tehtyjen ekumeenisten oppineuvottelutulosten keskinäisestä yhteensopivuudesta. Lisäksi Järvenpäässä keskusteltiin ekumeenisten sopimusten täytäntöönpanosta ja vastaanottamisesta kirkkojen käytännön elämässä. NER on julkaissut Järvenpään alustukset raporttina (De ekumeniska överenskom-

melsernas ekumeniska konsekvenser. Järvenpää, Finland, 23–25 oktober 1998. NER.).

Pohjoismainen yhteistyö

Upsalan kokouksessa keskusteltiin yhteistyön tulevista painopisteistä. Yhteinen korostus on, että painopisteen on oltava pohjoismaisessa yhteistyössä. Pohjoismaissa on poikkeuksellisen paljon ekumeenisiä teologisia voimavaroja: monia korkeatasoisia ja kansainvälisesti aktiivisia teologisia tiedekuntia ja seminaareja, päteviä yksittäisiä ekumeenikkoja, suuria ekumeenisesti toimivia kansankirkkoja, toimivat kansalliset kirkkojen neuvostot (SEN ja vast) sekä alueellinen yhteistyörakenne NER.

Jotta vältettäisiin päällekkäinen toiminta ja turha tuplatyö, tarvitaan yhteistä suunnittelua ja työnjakoa. Tarvitaan yhteydenpitoa, tiedonvaihtoa ja selvästi määriteltyissä ajankohtaisissa kysymyksissä mahdollisesti myös yhteistä tutkimustyötä. Tällainen yhteistyö ei välttämättä edellytä erityisiä kokouksia tai kallista matkustamista, vaan nykykeinoin verkoston puitteissa voidaan vaihtaa tietoa ja virittää yhteisiä hankkeita hyvin kevyinkin järjestelyin (sähköpostit jne).

Kevyen tiedonvaihdon lisäksi Upsalassa suunniteltiin jatkoa myös "raskaammalle" yhteistyölle. Virkateologisten seminaarien sarjaa on tarkoitus täydentää lähetystyöntekijän tehtävää koskevalla konsultaatiolla. Lisäksi jatkokoulutusseminaarina on tarkoitus ottaa uusiksi Kysyntää ja akateemista rahoitusta on erityisesti Ruotsissa. Ekumeenisen monipuolisuuden vuoksi paikkaa etsitään ortodoksisesta maailmasta, esim. Istanbulista, Kreetalta tai Jerusalemissa. Alustava ajankohta on elokuu 2002 ja teema "Communion in Worship and Service".

Yhteistyö KMN:n Faith and Order -komiteassa

Kaikki pohjoismaat ovat edustettuina KMN:n Faith and Order -komissiossa. Vuosittain kokoontuvassa pysyväiskomissiossa jatkaa norjalainen professori **Turid Karlsen Seim**. Pohjoismaiden kirkkoilla olisi paljon annettavaa KMN-tason yhteistyöhön. Kaikki KMN:n F&O-komission pohjoismaiset jäsenet kuuluvat nyt myös NER:n verkostoon, joten hyvä tiedonkulku voidaan järjestää verkoston puitteissa. Turid Karlsen Seim sekä Tanskan ja Ruotsin uudet täyskomissioedustajat **Peter Lodberg** ja **Carl-Axel Aurelius** ovat asiassa mukana. KMN-seurannan kannalta on lisäksi hyvä, että verkostoon kuuluu myös KMN:n F&O-komission entisiä jäseniä kuten Suomen **Juha Pihkala** ja Ruotsin **Sven-Erik Brodd**.

Seminaari Yhdysvaltain Faith and Order -komitean kanssa

Seuraava isompi hanke on yhteinen seminaari Yhdysvaltain kirkkojen konferenssin (NCCCUSA) Faith and Order -komitean kanssa **San Franciscossa 15.–17.3.2001** aiheesta "Receiving Ecumenical Proposals". Taustalla ovat monet ekumeeniset neuvottelutulokset, joita kirkot sekä Euroopassa että Pohjois-Amerikassa ovat hyväksyneet tai hyväksymässä.

Seminaarissa on tarkoitus arvioida eri sopimusten yhteensopivuutta ja käytännön vaikutuksia. Yhtenä esimerkikysymyksenä on meidänkin kirkollemme ajankohdainen ja tärkeä kysymys diakonaatti.

Seminaarista raportoidaan Resektion seuraavissa numeroissa.

Viran puolesta?

Saksan evankelisten kirkkojen toisistaan poikkeavat käsitykset pappeudesta haastavat virkateologian kehittämiseen

Theologischer Konvent Augsburgischen Bekenntnisses

Haus der Kirche "Sibbrand Siegert", Güstrow, Mecklenburg,
BRD 27.-29.9.2000

Anssi Elenius, München

Augsburgin tunnustuksen teologinen konventti järjesti vuosikokouksensa Rostockista etelään sijaitsevassa Güstrow'n kaupungissa 27.-29.9.2000. Seminaari-
maisen teologisen työskentelyn aiheeksi oli valittu *"Von Amts wegen? Die Verkündigung des Evangeliums und das Amt der Kirche"* (Viran puolesta? Evankeliumin julistaminen ja kirkon virka). Kutsukirjeessä nimettiin kaksi painopistettä, joihin konventti keskittyi myös kokouksessaan: 1) pappiskuvan ja virkakäsityksen muutos ja 2) Lutherin ja reformaation virkakäsityksen terävöittämi-

nen. Lisäksi kokouksessa arvioitiin 3) Saksan tämänhetkistä kirkollista tilannetta.

Ennakkotyöskentelyä varten oli lähetetty Prof. Dr. Friedrich Beißerin muotoilemat työhypoteesit "hengellisestä virasta", joihin esitelmöitsijöitä pyydettiin otamaan kantaa. Esitelmistä kaksi saapui etukäteen: PD Dr. Martin Meiser, Erlangen, *"Evangeliumsverkündigung und Amtsverständnis im Neuen Testament"* ja Prof. Dr. Gunther Wenz, München, *"Ekklesiologie und Kirchen-*

verfassung. Das Amtsverständnis von CA V in seiner heutigen Bedeutung." Dosentti Meiser ei päässyt kokoukseen, joten hänen eksegeettinen esitelmänsä jäi kokouksessa taustalle.

Kokoukseen osallistui 24 kirkollisissa johdotehtävissä olevaa teologia Saksan eri maakirkoista, lähinnä Pohjois- ja Itä-Saksasta. Monet konventin pitkäaikaisista jäsenistä ovat siirtyneet eläkkeelle tehtävistään, joten keski-ikä nousi korkeaksi. Nuorempi teologipolvi osallistui konventin kokoukseen lähinnä vieraina. Huomaisin olevani tässä seurassa nuorin ja ainoa ei-saksalainen.

Seuraavassa keskityn esitelmien päätöksiin. Samalla selostan vilkkaasta ja osittain poleemisesti käydystä keskustelusta suomalaisen luterilaisen kannalta mielenkiintoisena pitämiäni ajatuksia.

1. Pappiskuvan ja virkakäsityksen muutos Saksan evankelis- (-luterilais)issa kirkkoissa

1.1 Oberkirchenrat Andreas Flade (Schwerin) kertoi esitelmässään, kuinka itäisen Saksan maakirkoissa eri virat ja tehtävät ovat kietoutuneet toisiinsa toisen maailmansodan jälkeen. DDR:ssä kristillisestä opetuksesta ja kasvatuksesta vastasivat "katekeetit", joihin toimi lähinnä iäkkäämpiä naisia. He keräsivät lapset yhteen koulun jälkeen ja valittivat heille kristinuskon perusasiat uskonnolle vihamielisen yhteiskunnan keskellä. 1970-luvulla katekeettien työhön ryhdyttiin antamaan pedagogista koulutusta. Samalla monet katekeeteista ja Religionspädagoge-koulutuksen saaneista myös ordinoitiin, sillä heidän katsottiin kasvatus tehtävissään julistavan evankeliumia, vaikka heidän virkansa ei olekaan varsinainen pappivirka.

Itä-Saksan maakirkoissa on tällä hetkellä katekeetin virkoja, joihin kuuluu ordinaatio. Siksi katekeetti-pedagogin koulutuksen pohjalta näiden virkojen haltijat voivat myös saamata ja hoitaa sakramentteja. Fladen mukaan tilanne on kuitenkin sekava, sillä pedagogin tehtävään liittyy ordinaatio vain joidenkin paikkakuntien viroissa. Tästä seuraa, että siirtyessään paikkakunnalta toiselle pedagogi voi tulla yhtäkkiä ordinoiduksi, jos uuteen tehtävään on liitetty ordinaatio – tai menetää edellisen tehtävän ordinaation mukanaan tuomat oikeudet. Samalla pappisvirka ja siihen perinteisesti vaadittu teologin koulutus on tullut kyseenalaiseksi, sillä lyhyt pedagogin koulutus näyttäisi vastaavan paremmin kasvatustyön haasteisiin kuin pitkä teologian opiskelu. Ordinaation merkitys on hämärtynyt, sillä jo nyt joidenkin pedagogien virkanimike on "Pastor im pädagogischen Dienst". Pedagogi-papit näyttäisivät myös olevan käytännön työssä parempia kuin teologi-papit.

Flade kysyi esitelmässään, mikä olisi tilanteen oikea ratkaisu. Äärivaihtoehtoina hän mainitsi pappisviran ja ordinaation avaamisen kaikille kasvattajina toimiville tai koko ordinoidun viran poistamisen. Keskustelussa tyydyttiin toteamaan, että maakirkot eroavat toisistaan erittäin paljon sekä ordinaation perusteissa että käytännön virkarakenteissa.

1.2 Superintendentin Petra Wallmann (Walsrode) käsitteli esitelmässään papin työnkuvan muutoksia Hannoverin maakirkon kokemusten perusteella. Hän kuvasi, kuinka (1) papin työkenttä on jatkuvasti laajentunut, vaikka loppuunpalamisen merkit ovat jo kauan olleet havaittavissa papistossa. Määrätön työnteko on osittain seurausta kirkkojen kiristyneestä taloudesta: kysytään, paljonko "kalliit papit" hyödyttävät seurakuntalai-

sia. Samalla papinvirkoja on kuitenkin vähennetty niin, että yhdellä papilla on vastuulla jo yli 3000 kirkon jäsentä. (2) Uusia ongelmia on ilmaantunut, kun esimerkiksi Hannoverin maakirkon papeista 21 % työskentelee erilaisissa rajatuissa virkasuhteissa (25%, 50% tai 75% virat). Saksassa on pitkään ollut yleinen käytäntö, että teologipariskunta jakaa yhden papinviran, mutta kiristynyt talous on johtanut uudenlaisten osa-aikavirkojen syntymiseen. Waldore piti kehitystä huolestuttavana, sillä ositetuissa viroissa työskentelevien kokemukset osoittavat, että pappeuden ja siihen kuuluvien kiireellisten tehtävien jakaminen ajallisesti tai paikallisesti on lähes aina mahdotonta.

Keskustelussa mietittiin papinvirkojen sidonnaisuutta tiettyyn paikkakuntaan ja siellä asuviin ihmisiin. Parokiaalinen periaate todettiin yleisesti hyväksi, sillä kokemukset viranhaltijoiden jakamisesta eri paikkakuntien kesken ovat olleet huonoja. Wallmann huomautti, että nykyisin maakirkot ottavat liian herkästi hoitaakseen mitä erilaisimpia yhteiskunnallisia tehtäviä, mikä lisää viranhaltijoiden työtaakkaa. Tämän hän arveli johtuvan siitä, että kristillinen kirkko on joutunut puolustuskannalle perussanomansa kanssa. Siksi hän korosti papiston työssä jaksamisen vaativan riittävän työnohjauksen ja hengellisen huollon lisäksi teologista perustyöskentelyä. Harvoin muistetaan kysyä perusteita sille, mitä pappi tekee, kuinka hän sen tekee ja miksi hän lopulta tekee tietyt tehtävät.

Omana arvioni näistä tilannekuvauksista on se, että DDR:ssä vallinnut pappispuola ja sen hätäratkaisu katekeetti-pedagoogiin on johtanut pappisviran tehtävän ja merkityksen hämärtymiseen. Tätä oletta- mustani tukee se, että eräs kokoukseen osallistunut nuori Mecklenburgin maakirkon pappi kertoi Fladen esitelmän jälkeisessä keskustelussa hänellä olevan niin

paljon työtä hautausmaan ja muiden papille uskottujen hallinto- ja taloustehtävien kanssa, että hän on tyytyväinen, kun "ordinoitu pedagogi voi hoitaa jumalanpalveluksia". Jos teologi-papin luovuttamattomiin virkatehtäviin kuuluvat hautausmaan hallinnointi ja kirkkorakennusten siivous, toivoisi saksalaisten harkitsevan kirkkosäädösten ja perinnäistapojen muuttamista ennen päätöstä kaikkien ammattiryhmien ordinoimisesta. Ennen kuin harrastelijamaisen reaktionaristisesti legitimoidaan vallitseva käytäntö ja ordinoidaan koko työntekijäkunta, olisi mietittävä tarkkaan, miksi ordinoitu pappisvirka kuuluu kirkkoon. Vasta teologisten perustelujen pohjalta voidaan tarkistaa ordinaation merkitys, ratkaista pappisvirkaan vaadittava koulutus ja priorisoida ordinoitulle papille kuuluvat tehtävät.

2. Lutherin ja reformaation virkakäsityksen selvittäminen

2.1 Pfarrerin Dr. Gudrun Neebe esitteli käsitystään yleisestä pappeudesta Lutherilla ja Tunnustuskirjoissa. Hän pyrki vastaamaan kysymyksiin, mikä erottaa papin seurakuntalaisesta ja kuinka vakavasti oppi yleisestä pappeudesta on otettu Saksan maakirjoissa. Lähtökohtina hän esitti, että Lutherin käsite "kristittyjen pappeus" on ymmärrettävä (1) metaforiseksi kielenkäytöksi, (2) toimivan pareneettisessa eli kehottavassa tarkoituksessa – kaikilla on oikeus kääntyä suoraan Jumalan puoleen ja (3) sisältävän poleemisen intention: käsite kieltää liittämästä valta-asemaa pappisvirkaan vihittyyn henkilöön.

Neeben Luther-tulkinnan mukaan pappi eroaa seurakuntalaisista konkreettisen tehtävänsä (Funktion, Tätigkeit) perusteella. Kaikkien kristittyjen tehtävä on palvella evankeliumia (Dienst an Evangelium), joten kirkon virka (ordo, Amt) saa

valtuutuksensa yleiseltä pappeudelta. Ordinoitu virka ei siksi ole mitenkään vastapäätä (kein Gegenüber) seurakuntaa, vaan nousee seurakunnan keskeltä. Papin tehtävään kuuluu kuitenkin erityinen valtuutus, jota kukaan ei saa vaatia itselleen. Neeben mukaan virkaan tarvitaan teologisen koulutuksen lisäksi henkilökohtaisia ominaisuuksia ja lahjoja. Papin tulee julistusvirassaan olla "ensin pappi itselleen, sitten myös toisille".

Esitelmän jälkeen prof. Friedrich Beißer painotti, että Lutherin käsityksessä – koska hän oli ensisijaisesti "Schriftsekretär" – uskovien "yleisestä" pappeudesta on korostettava sen metafora-luonnetta: se on kristittyjen "virka", johon heidät on kasteessa kutsuttu Jumalan edessä. Lutherin mukaan vain Kristus yksin on varsinaisesti pappi.

2.2 Prof. Dr. Gunther Wenz (München) tarkasteli esitelmässään erityisesti Augsburgin tunnustuksen vaikutusta luterilaiseen virkateologiaan. Koska esitelmä oli lähetetty etukäteen, hän esitti keskustelun alustukseksi oman esitelmänsä pohjalta korreferaatin Dr. Neeben esitelmään. Hän huomautti, että Neebe unohti yleistä pappeutta kuvatessaan jumalanpalvelusyhteisön ja sen universaalkirkollisen ulottuvuuden. Vaikka vihkimys kirkon virkaan ei välitä viranhaltijalle yhtään suurempaa osuutta armosta kuin mitä kaikilla kristityillä on jo kasteen perusteella, ei Wenzin mukaan viran ja seurakunnan suhdetta voi luterilaisessa perinteessä kuitenkaan määritellä niin, että seurakunta delegoi viran. Viran asettaminen ei ole luterilaisesti tarkastellen yhteisöstä nouseva asia, sillä sanan julistamisen ja sakramenttien hoitamisen palveluvirkana se on pikemminkin jumalallisella asialla. Seurakunnalla pitää hänen mukaan tietenkin olla vaikutusmahdollisuus viranhoitoon, mutta Neeben esittämä vapaakirkollinen tulkinta ei ole myöskään maailmanlaajasta lu-

terilaisesta näkökulmasta tarkastellen mahdollista. Ordinaatioon sidotun viran erityislaatuisuus ilmenee Wenzin mukaan siinä, että virka palvelee kirkon katolisuutta, ykseyttä ja julkisuutta.

Erilaisia viran jäsentämismuotoja pohdittaessa on Wenzin mukaan lähdettävä kirkkokäsityksestä. Hän totesi, että jokainen paikalliskirkko ja jopa paikallisseurakunta on universaalkirkollisesti suuntautunut sekä maantieteellisesti että ajallisesti. Jokaisen paikallisseurakunnan tulee kantaa vastuuta universaalkirkosta. Wenzin mukaan Augsburgin tunnustus toteaa selvästi, mikä on kirkossa keskeistä: evankeliumin sana ja sakramenttien oikein hoitaminen, jotka toteuttavat jumalanpalveluksen käytännön kautta "monien ykseyden (Einheit der Vielen)". Paikallisseurakunnan jumalanpalveluksessa toteutuu *sacramentum unitatis*.

Wenz kysyi, kumpi on luterilaisen pappisviran prototyyppi: paikallispappi vai hiippakuntapiispa. Hänen mielestään perustavaa on pikemmin paikallispappi, samalla tavoin kuin paikallisseurakunta on jumalanpalveluksessa universaali. Samalla Wenz kuitenkin huomautti, että luterilaisessa virkateologiassa on nykyisin valtavia heikkouksia, koska episkopaalinen johtovirka ja demokraattisesti järjestetty synodaalihallinto on sovitettu vain pinta-puolisesti toisiinsa. Nämä heikkoudet täytyisi teologisen työskentelyn avulla poistaa, jotta voitaisiin ryhtyä keskustelemaan kirkon virasta erityisesti roomalais-katolisen kirkon kanssa.

Korreferaatinsa lopuksi Wenz tarkasteli kahta ekumeenisen keskustelun edistämisen mahdollisuutta. 1) Apostolinen virkasuosisio käteen päällepanon kautta on hänen mielestään käymätön ekumeenisen lähestymisen malli. Käteen päällepanon merkki ei hänen mielestään voi olla ta- kuuna kirkon apostolisuudelle, vaikka

episkopaatin merkitys universaalikirkollisen valvontatehtävän täyttämiseksi onkin luterilaisille luovuttamaton asia. Kaitseman järjestämisen vuoksi tarvittaisiin evankelisten kirkkojen välillä "uusi Leuenbergin konkordia", jolla ei kuitenkaan suljettaisi pois Skandinavian luterilaisia, jotka Porvoon asiakirjan myötä ovat valinneet apostolisen seuraannon korostamisen tien. 2) Vastikään Saksassa julkaistun *Communio sanctorum* -asiakirjan¹ tiimoilta on tärkeää, että luterilaiset vaurautuvat keskustelemaan esimerkiksi paa-
vin asemasta (Petrusamt). Viranhoidon kollegiaalisuuteen, kirkon synodaalishallintoon ja muut kirkon järjestykseen liittyvät asiat tulisi muotoilla selvästi, sillä ilman omaa systemaattista kantaa ei ekumeenisesta keskustelusta tule mitään.

2.3 Prof. Dr. Notger Slenczka (Mainz) analysoi esitelmässään 1800-luvun Saksassa käydyn virkakeskustelun. Kirkon virka oli pelkästään evankelisten (luterilaisten, reformoitujen ja niiden välisen "unoidun" position) kesken erityisen kiistanalainen keskusteluteema. Hän esitti kolme tuon ajan asennoitumistapaa: 1) D. Schenkel edusti teologisen liberalismiin "protestanttista" kantaa, jonka mukaan virka nousee seurakunnan keskeltä, 2) F. J. Stahl painotti konservatiivisen "luterilaista" näkemystä, jossa virka on jumalallinen säätämys ja 3) J. W. F. Höfling pyrki sovitteluun "evankelis-luterilaiseen" näkemykseen, jossa sekä seurakunta että virka ovat välttämättömiä.

Erittäin mielenkiintoisen ja havainnollisen historiallisen katsauksen lisäksi Slenczka esitti myös huomioita tänapäiväiseen tilanteeseen ja muistutti, että vaikka virkakateologiassa on monia eri positioita,

voidaan niiden keskinäiset paikat kuitenkin määrittää kahden kiintopisteen ympärille. Ensimmäinen kiintopiste on jatkuvasti esitettävä kysymys protestantismin olemuksesta, jossa keskeistä ovat usko ja ihmisen ulkopuolelta tuleva jumalallinen auktoriteetti. Toinen kiintopiste on historian keskellä tulkittava kristillisen uskon maailmankatsomuksellinen paikka, jonka määrittämisessä tarvitaan teologista asiantuntemusta. Vaikka kaikilla opillisilla positioilla on aina omat historialliset ja poliittiset yhteytensä, Slenczka osoitti selvästi, että hengellisen viran ja kirkollisen hallinnon välisen kiinteän yhteyden poistaminen aiheuttaa koko kirkon sisällön menettämisen.

Keskustelussa Slenczka totesi, että olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka kristilliset kirkot eri puolilla maailmaa yrittävät säilyttää oman identiteettinsä nykyisessä pluralistisessa tilanteessa. Valitettavana hän piti Saksassa nykyisin vallitsevaa tilannetta, jossa ei ole lainkaan reflektointia keskustelua virkakateologiasta, vaan papin virka käsitellään ja sen perusteita ollaan valmiita muuttamaan vain näennäisen demokraattisin ja praktis-hallinnollisin perustein.

Slenczkan mielestä virka on luterilaisessa traditiossa selvästi seurakunnan yläpuolella oleva rakenne. Tämä tulee esille erityisesti Lutherin tekstissä Saksan aatelisille. Samalla hän kuitenkin muistutti, että on virkakateologisia ongelmia, joita ei voi ratkaista pelkästään Lutheriin tukeutuen. Jo 1800-luvulla Schenkel, Stahl ja Höfling olivat toisena laissa yhteiskunnallisessa tilanteessa kuin Luther. Reformatorisen tärkeänä on pidettävä viran ja sen haltijan erottamista toisistaan. Papin

tehtävän oikean hoitamisen kannalta on tärkeää, että hän pystyy teologisen koulutuksensa pohjalta näyttämään kristityille ne yhteyden tavat, joiden kautta tämän päivän traditio liittyy totuuteen.

2.4 Prof. Dr. Friedrich Beißer kokosi yhteen konventin esitelmien ja keskustelun tulokset. Hän painotti Kristus-evangeliumin olevan kaiken keskustelun lähtökohta. Emme voi lähteä erityiseen virkaan vihityistä henkilöistä, vaan Kristuksen ja Jumalan toiminnasta keskustella. Siksi virkakateologisissa perusteluissa on Beißerin mukaan käsiteltävä ordinaation asema palvelemissa evangeliumin julistusta ja sen kautta kristittyjä. Tässä on seurakuntien jumalanpalveluselämä keskeisessä asemassa. Sana ja sakramentit ovat jumalanpalveluksen pääsisältö, josta ordinoidut henkilöt ovat vastuussa. Tämä tehtävä on samalla yhteistä ja universaalia vastuunottamista evangeliumin välittämisessä.

Beißerin mukaan luterilaisen perinteen kannalta on väärin asettaa ordinoitu virka ja yleinen pappeus vastakkain. Jokaisella kristityllä on vastuu evangeliumin välittämisestä ja sen mukaan elämisestä, mutta kullekin tulee erilainen vastuu. Eri-tyisen vastuun kantavat kirkon virkaan vihityt.

3. Tilannekatsaus kirkkojen välisiin suhteisiin

Kokouksen ensimmäisenä iltana **Präsident Friedrich-Otto Scharbau** tarkasteli evankelisten kirkkojen nykytilaa. Hän esitti huolensa evankelisen identiteetin katoamisesta ja piti sitä erityisesti ekumeenisten keskustelujen vaarana. Ekumenialla hän tarkoitti (Saksan evankelisten tavallisesti käyttämään tapaan) evankelisten kirkkojen suhdetta roomalais-katoliseen kirkkoon (erityisesti Saksan sisä-

sissä keskusteluissa). "Jos pystymme solmimaan roomalaisten suuntaan yhteyden 'sovitun erilaisuuden' mallin mukaan, se on paljon", hän esitti tarkoittamansa ekumeenisen työskentelyn päämääräksi.

Vanhurskauttamisjulistuksen lisäksi toisena ajankohtaisena kysymyksenä Scharbau mainitsi vastikään Saksassa roomalais-katolisen ja luterilaisten kirkkojen välisen bilateraalin työryhmän julkaiseman *Communio sanctorum* -asiakirjan, jonka valmistelussa hän piti hyvänä sitä, että myös teologian professorit oli otettu mukaan valmisteluun. Suurimman haasteen hänen mielestä tällä hetkellä asettaa kuitenkin Vatikaanin uskonopin kongregaation julkaisema deklaraatio *Dominus Iesus*. Scharbaun mukaan tämän dokumentin kiistan ansio on se, että se tekee katolisen kirkko-opin selväksi. Siksi hän omalla arvionaan hän kysyi, "onko room.-kat. kirkko Uuden testamentin mukainen kirkko". Lisäksi hän esitti, että sillä "on vielä reformaatio edessään" ja että se on "fenomenologisesti maailman suurin lahko".

Scharbaun väitteitä hillitsemään pyrki-neessä keskustelussa mielestäni oleellisen tärkeän kysymyksen esitti eläkkeellä oleva **Superintendent i. R. Dr. Joachim Maßner**. Hän ihmetteli, miksi Meißner-Porvoon-linja ei ole mahdollinen saksalaisille kirkkoille. Anglikaanisen kirkon kanssa EKD:llä olisi Meißnerin asiakirjan jälkeen ollut mahdollisuus jatkaa ekumeenista työskentelyä Porvoon suuntaan, mutta näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Vastauksessaan Scharbau korosti EKD:n kirkkojen sisäistä sitoutumista: erityisesti reformoitua perinnettä painottavien maakirkkojen on vaikea ymmärtää ekumeenista lähentymistä piispuutta korostavan virkakateologian kautta. Toisena seikkana hän totesi, että piispuus ja apostolisuus eivät ole sama asia: hänen mukaan-

¹ Communio Sanctorum. Die Kirche als Gemeinschaft der Heiligen, hrsg. von der Bilateralen Arbeitsgruppe der DBK und der Kirchenleitung der VELKD, Paderborn - Frankfurt 2000.

sa juuri kirkon apostolisuuden vuoksi kirkossa tapahtui reformaatio, jonka seurauksena apostolisen suksession fiktiivinen jatkumo murtui. Juuri sen vuoksi "historiallista episkopaattia ei saa asettaa virkateologian ehdoksi".

4. Arviointi ja johtopäätöksiä

Augsburgin tunnustuksen teologisen konventin kokous kiinnitti huomion siihen, että pappeus määrittänyt liikaa papin työnkuvan ja sen muuttuvien haasteiden perusteella. Tällöin on vaarana, että unohtetaan pappisviran teologinen sisältö ja sen ajanmukainen uudelleentulkinta. Kokouksen osanottajat olivat yksimielisiä siitä, että peruslähtökohta kaikessa kirkon elämässä on Kristus ja hänen sanomansa. Tämä varsin triviaalilta kuulostava ajatus määrittelee kuitenkin juuri sen keskeisen tehtävän, jota pappisvirka kirkossa toteuttaa: se palvelee toisaalta Kristusta, toisaalta seurakuntaa kantaessa vastuun juuri Kristuksen sanoman ylläpitämisestä ja Hänen asettamiensa sakramenttien hoitamisesta. Luterilaisesti ilmaisten sanan ja sakramenttien palveluvirka on vastuussa kristillisen sanoman välittämisestä nykyisille ja tuleville sukupolville. Siksi prof. Slenczkan toteamus, että kirkon hengellinen hallinto ja ordinoitu virka pitää kiinnittää tiiviisti toisiinsa, on otettava erityisen vakavasti. Mikäli (reformatiorisen) kirkon synodaalinen hallinto ja ordinoitu virka eivät ole kiinteässä yhteydessä toistensa kanssa, voi käydä niin, että kirkko kadottaa identiteettinsä ja muuttuu pelkäksi aktiivisten harrastajien yhdistykseksi. Sanomasta vastuussa olevan kirkon viran ja käyntännön hallinto-organisaatioiden välinen kiinteä yhteys tulisi ottaa huomioon kai-

kissa uudistuksissa. Tässä yhteydessä on syytä viitata Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksessa parhaillaan käsiteltävänä olevaan esitykseen siitä, että kirkkoherra ei enää toimisi virkansa puolesta seurakunnan työstä vastaavan elimen, kirkkoneuvoston puheenjohtajana, vaan puheenjohtajaksi voitaisiin valita joku seurakuntalainen. On kyseenalainen, voiko tällainen näennäisen demokraattinen ratkaisu olla tarkoituksenmukaista, sillä erityisesti paikallistasolla tarvitaan niitä kirkon pappisviran jäseniä, jotka virkavastuulla huolehtivat kirkon koko sanoman ylläpitämisestä paikallisten kristittyjen kesellä. Pappisvirkaan kuuluvaa vastuunottoa seurakunnasta tuskin voidaan vaatia kirkkoneuvostoon esitetyltä maallikkopuheenjohtajalta. Kuka kantaa vastuun pahan päivän tullen? Virkaan vihittyjen pappien tekemiin virheisiin on tuomiokapituleilla vahvemmat aseet kuin vaalikauden jälkeen vaihtuvien luottamushenkilöiden hallintovirheisiin.

Konventti keskusteli useammassa yhteydessä Porvoon yhteisestä julkilausumasta. Ainoana pohjoismaisena osanottajana kiinnitin omassa puheenvuorossani huomion siihen, että keskusteluissa oli vain osittain ymmärretty, mitä Porvoon julkilausumassa sanotaan. Keskeistähän on, että apostolisuus on koko kirkon merkki, jonka allekirjoittaneet kirkot haluavat säilyttää (tai palauttaa) ja sitoutua siihen.² Tärkeintä on koko kirkon apostolisuus, jossa piispojen apostolinen suksessio on yksi sanoman periytymisen ja vaalimisen merkeistä, joilla (Saksasta katsoen) pohjoiset luterilaiset ja Brittein saarten anglikaaniset kirkot sitoutuvat kristikunnan perinteisiin ja opin sisältöön. Saksan julkisessa teologisessa keskustelussa apostolinen suksessio ymmärretään

kuitenkin evankelisissa piireissä liian usein "mekaanisesti". Kätten päällepano mielletään vain ko. henkilöä koskevan erityisen statuksen ulkoiseksi merkiksi ja fiktiivisenä virkavastuun siirtona. Tällä tavoin ymmärretty apostolisen merkin sitominen henkilöön ei kuitenkaan kata sitä uutta, laajempaa apostolisuuden määritelmää, joka on kirjattu Porvoon yhteiseen julkilausumaan. Itse asiassa myös julkilausuma toteaa prof. Wenzin oman esitelmänsä yhteydessä esittämän huomion: pelkkä merkin säilyttäminen ja siihen sitoutuminen eivät tietenkään voi taata kirkon pysymistä apostolisuudessa.³

Pappisviran ekumeenisen määrittelyn kannalta Porvoon julkilausuma painottuu ehkä hieman liaksi piispanviran merkityksen perusteluun kirkon apostolisuuden merkinä.⁴ Pappisvirka, joka monille reformatiorisille kirkkoille on edelleen ensisijainen piispan virkaan verrattuna, ansaitsisi varmasti oman ekumeenisen työskentelynsä. Siksi tulevan ekumeenisen työskentelyn kannalta on selvästi tarve syventyä aikaisempaa paremmin pappisviran luonteeseen ja kirkon koko hengellisen viran virkarakenteeseen. Tämä ei liene mahdollista ilman peruskonsensusta kirkko-opissa.

² Ks. Porvoo, 51.

³ "Virkaan vihitty pappeus" määritellään lyhyesti "palvelemissa koko Jumalan kansaa sen tehtävässä". Vihityn viran perustava ykseys "ilmenee sanan ja sakramenttien palveluksessa" ja niiden hoitamisen virkaa pidetään "Jumalan säätämystenä ja lahjana kirkkolleen." Lisäksi viitataan viran "kolmisäikeisyyteen" traditiona, jolla ykseys virkakysymyksessä voidaan saavuttaa. Porvoo, 32 alakohta (j.). Ohimenneen vihitty virka mainitaan koko kirkon apostolisuuden kokonaisuutta kuvattaessa ja siirryttäessä "koko kirkosta" "apostolisen viran" erityispiirteiden määrittelyyn, ks. Porvoo, 58 a (iv) ja b (v); 40–41.

² Ks. Porvoo, 34–40, 50–57.

Raportti osallistumisesta Pohjoismais-Saksalaisen kirkkokonventin seminaariin Wernigerodissa Saksan Liittotasavallassa 28.8.–1(3).9. 2000

Piispa Juha Pihkala

Allekirjoittanut osallistui vuosiksi 2000–2003 nimettynä (KUN 27.1.2000) hallituksen jäsenenä Pohjoismais-Saksalaisen kirkkokonventin vuosittaiseen seminaariin Wernigerodessa. Pikkukaupunki sijaitsee Saksan Liittotasavallassa Harzin liepeillä entisen DDR:n alueella. Kokouspaikkana oli paikallisen NMKY:n omistama lomakoti. Muut suomalaiset osanottajat olivat hallituksen toinen meikäläinen edustaja Tapani Rantala, sekä Elina Fuchs, Laura K. Penttinen sekä Reijo Virolainen. Osan ajasta mukana oli myös Marja Jalas, suomalaisten pappi Berliinissä. Yhteensä osanottajia oli 55 (Suomesta 6, Tanskasta 4, Inkerin, Viron, Latvian ja Liettuan kirkkoista kustakin yksi, Norjasta 5, Ruotsista 5, Saksasta 30. Kaikki saksalaiset eivät olleet mukana koko aikaa – jatkuva vahvuus oli noin

45 henkeä. Saksalaisten osallistumisen painopiste on entisen DDR:n alueella, tosin Lübeckin piispa Kohlswagen oli vahvasti mukana. Myös Ruotsi on nimennyt hallitukseen piispan, mutta seminaari osui ruotsalaisten piispojen millenniummatkan kohdalle. Jerusalemin vei tällä kertaa voiton.

Seminaarin teemana oli kristityn vapaus yksilönä, yhteiskunnan jäsenenä sekä kirkossa. Päivittäisten raamattutyöskentelyjen lisäksi oli jokaisena kokouspäivänä temaattinen esitelmä (tiistaina 29.8. allekirjoittanut, keskiviikkona 30.8. prof. Klaus Tanner Saksasta sekä torstaina 31.8. prof. Henry Cöster Ruotsista). Lisäksi saatiin raportit Inkerin (Antonina Ryzkova), Latvian (Petris Kalks), Viron (Kalle Kadakas) sekä Liettuan (Fetings

Lituvikas) kirkkojen tilanteesta. Varsinaisia teemoja käsiteltiin iltapäivisin neljässä ryhmässä. Sekä alustukset että keskustelut (myös raporttien pohjalta) osoittivat, että konventti on kylmän sodan päätyttyäkin yhä tarpeellinen sillanrakentaja – ei vain Saksassa, missä edelleen on huomattavia ongelmia ns. ”uusien” ja ”vanhojen” liittovaltioiden kirkollis-sakin suhteissa, vaan myös Baltiassa, johon suuntaan yhteydet ovat vahvistuneet. Ensi vuoden seminaarin onkin määrä kokontua Latviassa (asia tosin on vielä tässä vaiheessa avoin).

Vanhan DDR:n perinteitä oli aikoinaan se, että konventin kokoontuessa siellä, myös valtio otti vieraat vastaan. Saksan yhdistyttyä nämä rituaalit päättyivät. Nyt sellainen kuitenkin oli järjestetty, mutta hieman aikaisemmasta poikkeavassa hengessä: paikallisen maakirkon (Sachsen-Anhalt) pääministerin puoliso, pastori Renate Höppner oli yksi kokouksen aktiivista järjestäjistä. Näin vallitsevan personaaliunionin pohjalta luontui hyvin pääministeri Reinhard Höppnerin ja Wernigerodin ylipormestarin Ludwig Hoffmannin vastaanotto kaupungin raatihuoneella. Puheissa muisteltiin menneitä ja iloitettiin nykyisestä.

Vaikka konventti ei julkaise sen kokouksissa pidettyjä esitelmiä eikä laadi toiminnastaan laajoja, julkaistavia raportteja, sen mahdollisuudet rakentaa yhteyksiä ovat hyvät. Konventti näytti tälläkin kertaa onnistuneen myös tavoitteessaan koota verkostoksi ei vain teologeja vaan myös kirkon elämään sitoutuneita maallikoita.

Suomalainen ryhmä oli erinomaisen edustuskykyinen – myös – siksi, että kaikilta sujui saksankieli poikkeuksellisen hyvin. Kielitaito kannattaa ottaa huomioon myös tulevaisuudessa näitä delegaatioita valittaessa.

Konventin kokouksen jälkeen olin 1–3–9. vieraana Bad Harzburgin lähetyksillä olevan kylän (Lochtum) papin, Johannes Lehmannin kodissa (hoitaa osaksi myös naapuriseurakuntaa, Vienenburgia). Pastori puolisoineen edustaa saksalaista rajakokemusta: molemmat ovat pakolaisia DDR:n ajoilta.

Pohjoismaisille ja Baltiasta kotoisin oleville vieraille oli myös järjestetty vierailu Hannoverin EXPO 2000-näyttelyyn. Paikallisten kirkkojen rakentama Kristus-paviljonki oli vaikuttava kokemus säännöllisine rukoushetkinä. Tähän mennessä kävijöitä oli ollut 700 000. Toiveissa oli miljoonan rajan rikkoutuminen ennen näyttelyn päättymistä.

Sunnuntaina 3.9. käytiin Lochtumin kirkossa tervehdyspuheenvuoron, osallistuin jumalanpalveluksessa toimitettuun kasteeseen ja sain vielä lausua piispaallisen loppusiunauksen. Aiemmin tyypillisessä maaseutukylässä – 800 metrin päässä entisen DDR:n rajasta – on nykyisin vain viisi suurehkoa maataloutta. Muut kylän seitsemästä sadasta asukkaasta hankkivat elantonsa käymällä töissä lähiseudun kaupungeissa. Myös uusia perheitä on muutanut lapsille sopivaan ympäristöön.

Kiitän Kirkon ulkoasiain neuvostoa sekä tästä edustuksesta että mahdollisuudesta olla lähivuodet kehittämässä Pohjoismais-Saksalaisen Kirkkokonventin toimintaa sen laajentuessa myös Baltian suuntaan.

Pohjoismais-saksalaisen kirkkokonventin seminaari 28.8.–1.9. 2000

Nordisch Deutscher Kirchenkonvent
Huberhaus, Weimigerode, Saksa

Laura Penttinen

Vuosituhan ensimmäinen Pohjoismais-saksalaisen kirkkokonventin syyskokous pidettiin Saksan Harz-vuoriston kauniissa Wernigerodessa 28.8.–1.9.2000. Osallistujamaita olivat Saksa, Ruotsi, Norja, Tanska, Liettua, Latvia, Viro, Inkerimaa ja Suomi. Suomen edustustoon kuuluivat piispa Juha Pihkala (Tampere), diakonissa Elina Fuchs (Jyväskylä), pastori Tapani Rantala (Turku), pastori Maija Jalass (Berlin), kirkkohera Reijo Virolainen (Kuopio) ja opiskelija Laura Penttinen (Helsinki).

Konventin teemana oli "Christliche Freiheit und Verantwortung am Beginn eines Neuen Jahrtausends" (suomennos: "Kristillinen vapaus ja vastuu uuden vuosituhanella alussa"). Vapautta, sekä kirkon että ihmisen kannalta pohdittiin esitelmissä, raamattutunneilla ja keskusteluryhmissä. Osallistujat olivat lähinnä teologeja tai seurakunnissaan aktiivisia työntekijöitä.

Wernigerode, joka kuuluu Saksin hiippakuntaan, oli erinomainen paikka kristittyjen vapauden pohdintaan. Tällä alueella on eniten Martin Lutherin elämään liittyviä kaupunkeja. Muutenkin tunnelmallinen keskiaikainen kaupunki värikkäine käsityöläistaloineen loi vapautuneen tunnelman osallistujien keskuudessa. Talo, jossa asuimme, oli nimeltään "Huberhaus", Saksan NNKY-NMKY-järjestön ylläpitämä perhelomakeskus, jonka mukava tunnelma edesauttoi keskustelua. Victor Aim-Huber oli sosiaalisen rakentamisen uudistaja Saksassa.

Raamattututkimus ja esitelmät

Raamattututkimus olivat lähinnä tunnin pituisia esitelmiä. Ensimmäisenä aamuna kuultiin Rovasti Dr. Sensin valmistama puhe Paavalista. Hän esitti 1. Korinttilaiskirjeen (1 Kor 6: 12–20 ja 1 Kor 10: 23–31) ja sen sisältämän kristityn va-

pauden selityksen. Samoja kohtia siteerattiin myös monissa muissakin tilanteissa. Toisen päivän raamattututkimuksen piti ylipormestari ja kirkkopäivien puheenjohtaja Barbara Rinke, joka puhui vapaudesta yhteiskunnalliselta kannalta. Hänen kiinnostuksensa kohdistui Saksan yhdyntymisen ongelmiin ja oikeistolaisiin. Kolmannen raamattututkimuksen piti Lübeckin piispa Karl-Ludwig Kohlwege, joka oli valinnut Paavalin kirjeen Galatalaisille (Gal. 5: 1–15). Hänen puheestaan seurasi kiivas keskustelu siitä mikä kirkossa on sallittua ja mikä ei, varsinkin miten kirkon pitäisi vastata tekniikan kehitykseen.

Esitelmiä kuunneltiin myöskin aamupäivisin. Ensimmäisenä esitelmöi Tampereen piispa Juha Pihkala. Hänen aiheenaan oli "Die Freiheit eines Christenmenschen" (kristityn ihmisen vapaus). Hän keskittyi puhumaan vapaudesta Martin Lutherin sanoja analysoiden. Toinen esitelmöijä oli Hallen professori Klaus Tanner, jonka aiheena oli "Die Freiheit in der Gesellschaft" (vapaus yhteiskunnassa). Hänen pääkohtanaan oli myöskin Saksojen yhdyntymisen. Kolmannen esitelmän piti ruotsalainen professori Henry Cöster, jonka aihe oli "Die Freiheit in der Kirche" (vapaus kirkossa). Hänen esittämät kysymykset herättivät keskustelua siitä, mikä on vapaus kirkossa ja mikä on kirkon vapaus.

Keskustelua jatkettiin neljässä pienemässä ryhmässä iltapäivisin. Vapautunut tunnelma ja jokaisen omakohtaiset kokemukset, joita tuotiin esille innokkaasti tekivät noista hetkistä hyvin antoisin.

Pienryhmäkeskusteluissa tuotiin useasti esille Saksojen yhdyntymisen tuoma vapaus. Vapaus, jota kaivattiin ja vaadittiin, mutta jonka suuruutta kukaan entisen DDR:N alueella ei heti hahmottanut. Ihminen, joka oli tottunut siihen että kaikki

ei ollut vapaata, olikin yhtäkkiä täysin vastuussa itse itsestään. Vielä 10 vuotta myöhemmin on nähtävissä tuon äkillisen vapautumisen aiheuttama sekasorto sekä kirkossa että yhteiskunnassa.

Toinen asia jota pohdittiin paljon oli nuorten osallistuminen kirkon toimintaan ja jumalanpalveluselämään. Vapaus, jota nuoret nykyisin nauttivat ulottuu sielunelämään asti. Vanhemmat antavat lapsilleen täyden vapauden valita mihin uskoa eivätkä johdata heitä kirkon tielle niin kuin ennen. Kaste toimitetaan usein vasta lapsen omasta tahdosta vanhempana. Tämä, ehkä jopa liiallinen vapaus ja vastuun suuruus näkyy nykynuoren elämäntyyliä niin koulussa, ystäväpiirissä kuin uskossakin.

Retkipäivä

Keskiviikko-iltapäivä oli varattu retkeä varten. Ajoimme Blankenburgin läpi Harzin ehkä kauneimpaan pikkukaupunkiin, Quedlinburgiin, joka kuuluu UNESCON Maailmanperintö-ohjelmaan. Kukkulan komean linnan yhteydessä on jo 1100-luvulla rakennettu Stiftskirche St. Servatius. Kirkon palkalla toimi jo 900-luvulta asti Mathilden nunnaluostari, joka vasta Napoleonin aikana hajotettiin. Siis yli tuhannen vuoden ajan on kukkulalla toimitettu jumalanpalveluksia, ainoastaan natsi-aikana sitä käytettiin muihin tarkoituksiin. Osa kirkon aarteista on palautettu Texasista takaisin oikeille omistajilleen, jonne ne joutuivat 2. maailmansodan jälkeen. Krypta, jossa Mathilden ja Saksikuningas Henryn haudat sijaitsevat, on myöskin säilynyt sellaisenaan vuosisatojen läpi. Laulava kirkkokonventti pääsi elementtiinsä laulamalla Laudate omnes gentes upeasti kaikuvassa kryptassa.

Näkymä kukkulalta yli Quedlinburgin kattoviidakon oli upea. Kiersimme kaupunkia yhdessä, tutustuen muutamaa pienempään kirkkoon ja toinen toistaan kauniimpiin käsityöläistaloihin. Moni taloista on kuitenkin DDR:n aikana rapistunut asuinkeivottomaksi ja jouduttu purkamaan.

Jatkoimme matkaa illan hämärässä kohti Noitian Tanssipaiikkaa. Harzin Jyrkällä reunalla ihastelimme noitien valitsemaa maisemaa. Päivä venyi pitkäksi, joten pidimme vain pienen iltahartauden ja lauluokion ennen nukkumaanmenoa.

Muita yhteisiä hetkiä

Kirkkokonventissa esittelivät Latvian, Liettuan, Inkerinmaan ja Viron edustajat itsensä ja kirkkonsa muille pienissä esitelmässä. Heidät otettiin uusina maina iloisesti vastaan. Kirkkokonventin tarkoituksena on nimenomaan tuoda luterilaisista kristikuntia Itämeren alueella lähemmäs toisiaan. Vaikka Saksat ovatkin yhentyneet ja konventin yksi tarkoitus on poistunut, on tälle vuotuiselle seminaarille tilaus ja tarve, ideoiden vaihtaminen ja uusien ideoiden luominen ja toisilta oppiminen. Kohtaamme kaikki samat ongelmat, mutta selvitämme ne eri tavoin.

Torstai-iltana illastimme Wernigeroden kuuluisassa raatihuoneessa yliopimestarin Ludwig Hoffmannin vieraina. Ministerpräsident Reinhard Höppner oli myös paikalla. Renate Höppner, kirkkokonventin aktiivinen kävijä oli järjestänyt tämän vuotuisen kokouksen järjestelyt omassa kotikaupungissaan. Ohjelmaamme kuului puheita ja palkitun tyttökuoron esityksiä, sekä Luther-keskus Wittenbergin esitely. Huberhausen kahvilassa jatkoimme vielä keskustelua ja Suomen edustajakin rohkaistuivat esittämään hyvän yön laulun.

Hartaushetket pidettiin aamuin ja illoin, niiden sisällöstä vastasivat vuorollaan eri maiden edustajat. Aamuisin kokoonnuimme viereiseen Theobaldi-kirkkoon, jonka vanhassa ja kauniissa kappelissa laulettiin energiaa päivää varten. Viimeisenä päivänä oli ehtoollisenvietto suuremmissa kirkossa. Ehtoollisen toimittivat Renate Höppner ja Björn Sandvik, konventin nykyinen puheenjohtaja.

EXPO

Osa ryhmästä jäi varsinaisen konventin jälkeen ns. kirkkopäiville. Perjantaina he tutustuivat Magdeburgin tai Bad-Harzburgin pappien kanssa kaupunkeihin ja kirkkoihin. Lauantaina kaikki tapasivat Hannoverin EXPO-2000 tapahtumassa. Tutustuimme yhdessä Christus-paviljonkiin, jossa osallistuimme pieneen hartauteen. Vaikuttava arkkitehtuuri, lasi- ja terästeollisuuden yhteistyössä rakentama paviljonki, ns. EXPO:n sielu, antaa kävijöille mahdollisuuden rauhoittua. EXPO:n mottona on ollut Ihminen-Luonto-Tekniikka ja se on toteutettu täytetyillä ikkunoilla. Suuret lasi-ikkunat sisältäen mm. hammasharjoja, kuumemittareita, kukkia, haarukoita, lamppeja ja hiiltä muodostavat käytävän, jonka varrella on kabinetit, jotka kuvastavat kristinuskoa eri maissa. Kynttilöitä, kirkkomusiikkia, erikielisiä raamattuja ja eri maiden pappien asuja. Kabinetti, jossa jokainen voi antaa jotain pientä itseltään ja ottaa vastaan toisen ihmisen lahjoittaman esineen, oli mielestäni Kristus-paviljongin kohokohda. Myös maan alle rakennettu hiljaisuuden huone, hiekkalla pohjustettu yksinkertainen kappeli oli vaikuttava. Tämä paviljonki puretaan ja kuljetetaan Thüringeriläisen luostarin Volkenrodan paikalle EXPO:n päätyttyä.

Yhdessä menimme myös Suomen paviljonkiin, joka oli ansaitusti EXPO-kävijöiden hittilistan ykkönen. Huumorilla tehty alakerta lastenomaisine piirustuksineen ja lintukännköineen rentoutti ihmiset katselemaan tekniikkaosastoa yläkerrassa. Koivumetsä toi hyvin tutun tuoksun koko taloon. Suureen vieraskirjaan kirjoitimme yhteiset kirkkokonventtiterveiset Suomelle ja ihastelimme aamuista järvinmaisemaa hiljaisuuden huoneessa, joka aiheutti monissa kävijöissä sydämentykytyksiä.

Arviointia

Vaikka saksan kieli vaikeuttaa keskustelua, oli konventti mielestäni hyvin antoisaa. Sekin, että puheet usein olivat hyvin teologisia ja siksi meille muutamalle maallikolle vaikeita, ei laimentanut yhteenkuuluvuuden tunnetta. Varsinkin pienemmissä ryhmissä keskustelu antoi tilaisuuden puhua asioista vapaammin ja perusteellisemmin. Nuorten läsnäolo on tärkeää kun puhutaan nuorista eri seurakunnissa, siksi toivomus onkin että enemmän nuoria saataisiin osallistumaan konventtiin tulevaisuudessa. Seuraava kokous järjestetään Latviassa syksyllä 2001.

Pohjoismainen missiologian ja uskontoteologian konferenssi perehtyi meneillään oleviin ajankohtaisiin tutkimushankkeisiin

Timo Vasko

Vuosittain kokoontuvan NIME:n (Nordic Institute for Missionary and Ecumenical Research) konferenssin yleisteemana oli tällä kertaa Århusissa 18.–21.8. 2000 The Religious Encounter in the new Millennium – Gospel and Cultures facing Globalisation. NIME:n johtoryhmässä Suomen edustajana jatkaa prof. Miikka Ruokanen. Konferenssiin osallistujia oli n. 60 eri Pohjoismaista, Suomesta TL Tiina Ahonen, vs. uskontokasvatussihteri Pekka Y. Hiltunen, TM Risto Jukko, TL Jyri Komulainen ja dosentti Timo Vasko. Ensimmäistä kertaa NIME:n konferenssiin osallistujia tuli myös Virosta ja Latviasta. Vuosikokouksen osuudessa esitettiin lukuisia yhteisöjen ja tutkimuslaitosten raportteja ja esiteltiin uusinta tutkimusta. Suomesta esitin katsauksen Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland / Kyrkans missionscentral: verksamheten år 1999 i huvuddrag. Samoin esittelin lähemmin kaksi

alan uusinta tutkimusta: Mirja Härkönen & Antti Raunio & Timo Vasko: Lähetys ja ekumenia arkistojen valossa. Kristillisen lähetystyön ja ekumeenisen toiminnan arkistolähteitä Suomessa 1800- ja 1900-luvulla (Helsinki 1999) ja Timo Vasko: Luomisesta Jumalan valtakuntaan (Helsinki 1999). Näistä ja useista muista hankkeista käytiin monipuolista keskustelua.

Pidetyt esitelmät ja meneillään olevien tutkimustöiden esittelyt antavat käsityksen ajankohtaisista missiologian ja uskontoteologian alan nykyisistä painopistealueista. Prof. Johannes Aagaard johdantoesityksessään My life as a missionary tarkasteli kokemuksiaan uskontojen kannattajien kohtaamisista erityisesti hindulaisuuden puitteissa. Muista esitelmistä mainittakoon Charles Van Engen: Biblical Missiology applied for contextual

ministry. Ove Sander: Teaching Ecumenism and Missions in Estonia. Johannes Nissen: Christology between the local and the global. Anna Marie Aagaard: The Ecumenical Agenda for the 21st Century facing globalisation.

Nuoret tutkijat esittelivät valmisteilla olevia väitöskirjatutkimuksiaan (papers). Näistä mainittakoon seuraavat. Joergen Soerensen: Theological Construction in Religiously Plural Western Society. Missiological Explorations from the Epistemological Realm. Rolf Olsen: Winds of Change. The Christian Worship Service at Ching Fong Shan Christian Center, Nanjing 1922–27 and Tao Fong Shan Christian Center, Hong Kong 1930–98. A Study of the Effects of Changes in Context on Attempts at Contextualization of Christianity. Risto Jukko: Theological Characteristics of the Dialogue Documentation of the Secretariat for the Relations with Islam (S.R.I) of the French Roman Catholic Church. Jyri Komulaisen aiheena oli Pluralistic Theologies of Religions discussed.

Oman mielenkiintoisen lisäulottuvuutensa toi perehtyminen Århusin yliopiston teologiseen tiedekuntaan ja Arne Samuelssen (Stavanger) siellä pitämä tietokoneavusteinen esitelmä internetin mahdollisuuksista tutkimustyössä New resources for the study of Missiology and Ecumenical Research on the Internet. (Hyvä linkki on esim. www.misjonsht.no/bibliotek/links.html). Lisäksi vierailu Gjellerupin seurakunnassa (yli 60% alueen väestöstä on muslimeja), jumalanpalvelus Århusin tuomiokirkossa ja piispa Kjeld Holmin residenssissään tarjoama päivällinen tekivät konferenssista kokonaisuudessaan varsin mieleenpainuvan. Ensi vuonna NIME:n konferenssi järjestetään Upsalassa.

Avauspuhe Suomen ekumeenisen neuvoston kokouksessa 26.10.2000 Kotkassa

Arkipiispa Jukka Paarma

Lähi-idän kiristynyt tilanne ja väkivaltaisuuksien siellä ovat synnyttäneet surua ja huolta myös suomalaisten kristittyjen keskuudessa. Oman kirkon, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon, ulkoasiain neuvosto (KUN) lähetti viikko sitten kokouksestaan kirjeen aivan kriisin ytimessä Ramallahissa asuvalle Jordanian evankelis-luterilaisen kirkon piispalle Munib Younanille.

Neuvosto sanoi toivomuksensa ja rukouksensa olevan, että kaikkivaltias Jumala soisi oikeudenmukaisuuden ja rauhan vallita myös Jerusalemissa. Rukous liittyi psalmin 122 sanoihin, jotka tuntuvat erityisen ajankohtaisilta juuri nyt:

Ole tervehditty, Jerusalemi!
Olkoon rauha sinulla ja ystävilläsi.
Vallitkoon rauha muureillasi
ja hyvinvointi linnoissasi.
Veljeni ja ystäväni tähden
Toivotan sinulle rauhaa.

(Ps 122: 6-8)

Lähi-idän kriisi on luonteeltaan poliittinen, mutta siihen nivoutuu monia uskonnollisia kysymyksiä. Jerusalemin asema on niistä kaikkein ilmeisin.

Tällainen tilanne muistuttaa monia muita selkkauksia, kriisejä tai sotia, joita on käyty Euroopassakin, ja joita julkiset tiedotusvälineet mielellään nimittävät uskonsodiksi. Pohjois-Irlanti, Bosnia ja Kosovo ovat viimeaikaisia esimerkkejä sellaisista. Myös moniin maailmaa kuohuttaviin terroritekoihin on liittynyt uskonnollista vastakkainasettelua.

Tuskin yhdenkään näistä kriiseistä varsinaisen syy on uskonnossa. Uskonnollisten tekijöiden ja asenteiden mukaan liittyminen on kuitenkin voimistanut vihan tunteita ja kärjistänyt asenteita. Monesti on uskontoa tietoisesti käytetty poliittisten päämäärien sumuverhona tai käsikasarana.

Uskontoja on siis käytetty vihan ja sodan aseina, vastoin niiden omaa perimmäistä olemusta. Uskontojenhan pitäisi toimia päin vastoin rauhan, sovinnon ja yhteisymmärryksen lisäämiseksi. Nimenomaan rauhankysymys on se, mikä kutsuu ja vaatii uskontojen edustajia ja johtajia uskontodialogiin. Ilman kolmen suuren monoteistisen maailmanuskonnon dialogia, asiallista keskustelua ja toistensa kunnioittavaa kohtaamista ei ole edellytyksiä rauhanomaiselle yhteiselölle ja yhteisen tulevaisuuden rakentamiselle Lähi-idässä eikä etenään Jerusalemissa, jonka jo nimensä mukaan pitäisi olla rauhan kaupunki.

Kristinuskon ja islamin dialogi, toinen toisensa kunnioittava ymmärtäminen on mielestäni edellytys myös entistä monikulttuurisemman Euroopan asukkaiden rauhalliselle ja turvalliselle tulevaisuudelle.

Uskontojen dialogi, keskustelu ja kohtaaminen, on välttämätöntä uskontojen itsensä kannalta. Samalla se on välttämätön edellytys oikeudenmukaisuuden ja rauhan aikaansaamiselle. Juuri nyt ajattelemme huolestuneina tilannetta Jerusalemissa, Israelissa, Palestiinassa ja koko Lähi-idässä. Näiden kansojen poliittiset ja uskonnolliset johtajat tarvitsevat kirkkojen ja uskontojen esirukouksia vaikeissa ja vastuullisissa yrityksissään ja vihollisuksien lopettamiseksi ja rauhanomaisen tulevaisuuden rakentamiseksi.

Suomen ekumeenisen neuvoston syyskokouksen avauksessa on syytä muistuttaa, että uskontojen välinen dialogi on välttämätöntä, mutta se ei ole ekumeniaa. Ekumenia tarkoittaa kirkkojen ja kristittyjen yhteyksien ylläpitämistä. Sen edellytyksenä on usko Jeesuksen Kristukseen Jumalana ja Vapahtajana, halu toimia yhdessä muiden kristittyjen kanssa, Pyhän Raamatun kunnioitus Jumalan sanana ja kolminaisuus-

opin hyväksyminen. Näinhan me olemme oppineet tunnustamaan ekumenian edellytykset sekä Kirkkojen maailmanneuvoston peruskirjasta että Suomen ekumeenisen neuvoston säännöistä.

Ekumeenista keskustelua on hallinnut alkusyksyn ajan Vatikaanin uskonopin kongregaation julkaisema asiakirja Dominus Iesus (Herra Jeesus). Tässä varsinaisesti roomalais-katolisen kirkon omaan käyttöön ja nimenomaan uskontojen välisen dialogin ohjenuoraksi tarkoitettua asiakirjassa todetaan yksiselitteisesti ja selvästi, että Jeesus Kristus on ainoa tie pelastukseen. Hän on ainoa Välittäjä Jumalan ja ihmisten välillä.

Asiakirja tähdentää Jeesuksen Kristuksen ainutkertaisuutta ja hänessä lahjoitetun pelastuksen universaalisuutta. Jeesuksessa Kristuksessa on Jumalan ilmoituksen täyteys ja lopullisuus.

Tämä uskonopin kongregaation julistuksen, deklaration alkuosa ja sen varsinaisen sanoma on jäänyt asiakirjan herättämässä vilkkaassa julkisessa keskustelussa taka-alalle. Muiden kirkkojen kommentteissa on pääkysymykseksi noussut Katolisen kirkon suhde muihin kirkkoihin ja kirkollisiin yhteisöihin.

Pahaa mieltä ja loukkaantumista muiden kirkkojen, niiden johtajien ja teologien parissa on herättänyt asiakirjan lausuma, etteivät muut kirkot kuin Katolinen kirkko ole kirkkoja sanan varsinaisessa merkityksessä. Useat kirkonjohtajat ja ekumeenisten järjestöjen keskeiset vaikuttajat ovat arvostelleet roomalaiskatolista kirkkoa ainoan oikean kirkon aseman tavoittelusta ja epäekumeenisista asenteista.

Monet arvostelijat eivät ole huomanneet, että uskonopin kongregaatio ei itse asiassa opeta mitään, mikä ei olisi ollut tiedossamme ennenkin. Se toistaa vain Vatikaanin II konsiilin kirkko-opillisen kannan katolisen kirkon ja Kristuksen yhden kirkon suhteesta. Asiakirja toistaa samassa yhteydessä myös konsiilin kannan, että niissäkin yhteisöissä, joita ei pidetä kirkkoina varsinaisessa merkityksessä, kastetut kristityt ovat jäsenyneet Kristukseen ja ovat tietyllä, vaikkakin epätavallisella tavalla, Kirkon yhteydessä.

Pettymyksen on sen sijaan tuottanut se, että Vatikaanin II konsiilin jälkeisten vuosikymmenten ekumeeniset edistysaskeleet eivät ole antaneet aihetta asian uudelleen muotoiluun.

Mielenkiintoista on huomata, että asiakirja toteaa kirkollisen ykseyden edellytyksiksi samoja kysymyksiä, jotka luterilaiskatolinen vanhurskauttamisasiakirja viime vuodelta nostaa seuraavaksi keskustelupöydälle, erityisesti kysymykset kirkosta, kirkon virasta ja sakramenteista.

Dominus Iesus -dokumentin herättämä osin kiivas ja yhä jatkuva keskustelu antaa myös meille Suomen ekumeenisen neuvoston jäsenkirkkoille ja -yhteisöille ja niiden edustajille runsaasti ajattelemisen aihetta. Kiinnitän huomiota kolmeen mielestäni keskeiseen näkökohtaan. Ne ovat: (1) uskontodialogin välttämättömyys ja Kristuksen ainutlaatuisuus, (2) totuuskysymys ekumenian koetinkivenä ja (3) kirkkojen keskinäisen ymmärtämisen vaikeus.

1. Sanoin puheeni alussa, että uskontojen välinen vuoropuhelu on välttämätöntä sekä uskontojen itsensä että maailmanrauhan vuoksi. Aidon uskontojen välisen dialogin edellytyksenä on omasta uskos-

ta ja vakaumuksesta kiinnipitäminen sekä toisen osapuolen kunnioittaminen ja tunteminen. Meille kristityille usko Kristukseen Jumalana ja Vapahtajana on luovuttamaton lähtökohta myös keskusteluisamme muiden uskontojen kanssa. Vatikaanin uskonopin kongregaatio on tehnyt palveluksen myös muille kirkkoille muistuttaessaan omia piispojaan ja teologejaan siitä, että Kristuksen ainutkertaisuus on kirkon uskon ytimessä.

Kirkon tulee asiakirjan mukaan julistaa kaikille ihmisille Herran lopullisesti ilmoittamaa totuutta ja kutsua kaikkia kääntymään Jeesukseen Kristukseen ja jäsentymään kasteen (ja muiden sakramenttien) kautta kirkkoon, voidakseen päästä Jumalan, Isän, Pojan ja Pyhän Hengen, yhteyteen.

Omasta uskosta luopuminen ei voi olla lähtökohtana eikä päämääränä uskontojen kohtaamisessa eikä uskontojen välisessä dialogissa. Kirkot ja kristityt eivät voi vaieta millään tekosyyllä uskostaan Jeesukseen Kristukseen. Hän on uskomme mukaan tie, totuus ja elämä.

Riemuvuosi 2000 – toivon vuosi vietetään Suomessa oikein, jos me kirkkoina ja kristittyinä kaikessa toiminnassamme pyrimme kirkastamaan Herraa Jeesusta Kristusta ja julistamaan Jumalan hänessä maailmalle lahjoittamaan pelastusta.

2. Uskontojen välinen dialogi ja kristilisten kirkkojen ekumenia nostavat esille monia ajankohtaisia haasteita. Molemmat tekevät – osittain eri tavoin, mutta selkeästi kumpikin – hankalan ja vaikean totuuskysymyksen väistämättömäksi. Keskustelua ei voida käydä vain keskustelun, yhdessäolon tai yleisen mielenkiinnon takia. Toisten kohtaamisessa on kysyttävä myös sitä, mikä on totta ja oikein. Kaikki uskonnot eivät opeta samaa. Niiden välillä on olennaisia eroja.

Asiakirja Dominus Iesus torjuu päättäväisesti uskonnollisen välinpitämättömyyden ja relativismin. Kaikki näkemykset ja mielipiteet eivät ole yhtä hyviä. Uskonossa on kysymys totuudesta ja pelastuksesta. Kaikki tiet eivät johda pelastukseen. Jeesus Kristus on Uuden testamentin ja kirkon klassisen opetuksen mukaan Jumalan ilmoituksen täyteys ja lopullinen sisältö.

Ekumenia voi aidosti edistyä vain siellä, missä uskotaan Kristukseen ja tunnustetaan hänet Jumalaksi ja Vapahtajaksi ja missä kirkkojen väliset erot ja erimielisyydet avoimesti myönnetään ja pyritään vakavasti etsimään yksimielisyyttä uskossa, totuudessa ja rakkaudessa. Ekumenia vaatii kärsivällisyyttä ja päättävyyttä sekä ennen muuta kuuliaisuutta Kristukselle ja hänen tahdolleen. Kirkon ykseyteen ei ole oikoteitä.

3. Kirkkojen keskinäiset suhteet ovat parantuneet viimeisten viidenkymmenen vuoden aikana merkittävästi. Silti me olemme vielä kaukana Kristuksen kirkon näkyvästä ykseydestä. Kaikki ekumeenisessa liikkeessä mukana olevat eivät näytä edes asettavan sitä ekumenian päämääräksi. Ellei matkan päämäärä ole selvillä, yhteisen tien etsiminen on vaikeaa.

Kaikista ekumenian edistysaskeleista huolimatta yhä edelleen tarvitaan perusasioiden kertaamista ja opiskelemista. Kirkkojen välillä tosiasiallisesti edelleen vallitsevat erot on otettava vakavasti. Sekä viisaus että ykseyden tien etsiminen alkaa tosiasioiden tunnustamisesta.

Dominus Iesus -asiakirja ja siitä käyty keskustelu ovat meille terveellinen muistutus siitä, että ekumeeninen keskustelu ei onnistu eikä edisty ellei huolellisesti perehdytä siihen, mitä on sanottu tai kir-

joitettu. Monet Vatikaanin asiakirjan ankarat arvostelijat näyttävät tutustuneen siihen huonosti. Silti mielipiteitä on esitetty äänekkäästi ja kiivaasti.

Myös Vatikaanin uskonopin kongregaatio ja sen puheenjohtaja kardinaali Joseph Ratzinger kantavat osavastuun asiakirjan väärinymmärtämisestä. Keskustelu lähti alun perin väärään suuntaan. Vasta paavi Johannes Paavali II:n selkeä tuki Katolisen kirkon ekumeenisten pyrkimysten jatkamiselle ja kardinaali Edward Cassidy ja piispa Walter Kasperin toistuvat vakuutukset, etteivät roomalaiskatolisen kirkon kirkko-oppi tai suhtautuminen ekumeniaan ole muuttunut, ovat hieman rauhoittaneet tulehtunutta keskustelua.

Ekumeeninen keskustelu on osoittautunut odotettua vaikeammaksi. Apostoli Paavalin ohjetta noudattaen meidän tulisi pyrkiä kilpailemaan toistemme kunnioittamisen vaikeassa lajissa. Tässä kilpailussa meillä kaikilla on parantamisen varaa ja harjoittelun tarvetta. Valilla vaikuttaa siltä, että tähän lajiin tarvittava luja peruskuntokin pettää yllättävän helposti. Meillä on opettelemista sekä toisten kunnollisissa kuulemisissa että kuullun ymmärtämisessä. Oma kirkkoni on julkaisut ja jakanut riemuvuoden kunniaksi kaikkien kirkkomme jäsenten koteihin uuden Katekismuksen. Luterilaisten ekumeenisena kotiläksynä voisi olla Lutherin kahdeksannen käskyn selityksen kertaaminen.

Oikea ekumeeninen yksimielisyys ja vastaavasti myös todellinen erimielisyys edellyttävät ekumeenisessa dialogissa keskustelukumppanin tuntemista ja hänen kantaansa perehtymistä. Jotta voisimme tietää minne menemme, meidän täytyy tuntea mistä tulemme ja missä olemme.

Viimeaikaisessa keskustelussa kirkot ovat puhuneet paljon toistensa ohii. Ehkä ekumenian uusi aika voisi alkaa yhteisestä Jumalan sanan kuulemisesta ja Jeesuksen Kristuksen opetuslapsena olemisesta.

Vatikaanin uskonopin kongregaation julkaisema asiakirja Dominus Iesus (Herra Jeesus) löytyy internetistä osoitteesta: http://www.vatican.va/latest_en.htm

Ekumeenisia koulutusmahdollisuuksia

Raportti opiskelusta Gettysburgin teologisessa luterilaisessa seminaarissa

Mari Salminen

Kevätlukukausi 1999 Gettysburgin campuksella

Saavuini Gettysburgiin helmikuun alussa, jolloin siellä alkoi lukukausi. En oikeastaan tiennyt paikasta yhtään mitään muuta kuin sen maantieteellisen sijainnin kartalla. Minulla oli opiskelulleni selvä tavoite: täältä ei palata kotiin ennen kuin gradu on valmis. Gettysburg yllätti pienuudellaan. Se on noin 20000 asukkaan pikkukaupunki, Etelä-Pennsylvaniassa. Huomattavinta Gettysburgissa ovat valtavat Amerikan sisällissodanaikaiset taistelukentät, joita turistikin kesäaikaan kiertävät. Mutta helmikuussa kaupunki oli kutaunkin kuollut.

Gettysburgin luterilainen teologinen seminaari on Amerikan luterilaisten vanhin pappisseminaari ja ylpeä perinteistään. Itse campus sijaitsee aivan taistelukenttien kupeessa ja monet rakennukset campuksella ovat peräisin sisällissodan ajalta. Minut otettiin ystävällisesti vastaan ja sain käyttööni huoneen yhdestä campuksen asuinrakennuksesta. Huoneessa oli

kaikki elämiseen tarvittava, käytävällä hyvin toimivat suihkut ja kolikolla toimiva pesukone. Keittomahdollisuutta asuntolassa ei ollut, vaan söin seminaarin ruokalassa aina lounaan ja illallisen. Koko lukukauden ruuat ruokalassa maksoivat 750\$ ja ruoka oli erinomaista. Kerran söimme jopa alligaattoria (kokki oli Etelän poikia).

Opiskeluitten puolesta Gettysburg tarjoaa hyviä peruskursseja Raamatusta, kirkkohistoriasta, systemaattisesta teologiasta, Augsburgin tunnustuksesta tai vaikkapa avioliittoneuvonnasta. Pitemmälle opinnoissaan ehtineelle opiskelijalle erityinen siunaus on ns. "independent study", jonka lukujärjestyksen ja työtahdin voi oikeastaan määrätä yhteistyössä professorin kanssa. Itse hankkiuduini juttu sille VT:n eksegeetin Richard Nelsonin kanssa, joka koko kevään sitten luki vedoksia gradustani (kirjoitin englanniksi), keskusteli kanssani, korjasi kieltäni, ja oli kannustava. Gettysburgin kirjasto oli loistava ja sieltä löytyy melkein kaikki kirjat kuin kirja. Kirjastoa eivät opiskelijat paljon

käytä kuin päivätorkkuihin, niin että siellä on myös hyvä työrauha. Vuoden 2000 alusta campuksella on myös ollut internet-yhteydet ja tietokoneita opiskelijoiden käyttöön. Eli ilman omaakin tietokonetta tulee hyvin toimeen.

Itse opiskelin ensimmäisenä lukukaute-
na Apokryfi-kirjoja ja vapautuksen teologiaa, sekä saanaamista ja sielunhoitoa. Jos on yhtään asiasta kiinnostunut, amerikkalaiset ovat erittäin pitkällä kaikessa sielunhoitoon ja nimenomaan käytännöllisen teologian alaan liittyvissä aineissa. Jos on siellä päin maailmaa esim. kesän, on mahdollista suorittaa myös sairaala-sielunhoitoon valmistava sairaalaharjoittelu nimeltään Clinical Pastoral Education (CPE). Tämä on maailmanlaajuisesti tunnettu ohjelma, joka auttaa teologia työstämään myös omaan elämään liittyviä ongelmia ja integroimaan teologiaa todellisuuden ongelmien kanssa. Minä palaan Yhdysvaltoihin tekemään vuoden mittaisen CPE-koulutusohjelman Helsingistä valmistuttuani.

Ihmiset olivat erittäin mukavia ja ystävällisiä. He tekivät kaikkensa, jotta olisin tuntenut oloni kotoisaksi. Välillä jatkuva moikkailu ja tyhjän puhuminen otti suomalaisen voimille, mutta kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, että Gettysburg oli mainio paikka saada ensikosketus amerikkalaiseen elämänmenoon.

Seminaarin kirkossa oli päivittäin hartaus ja aina keskiviikkoisin jumalanpalvelus. Campuksella oli tietty perusjoukko, jotka menivät aina kirkkoon ja muut sitten menivät halujensa mukaan. Gettysburgin kaupungissa on myös roomalais-katolinen episkopaalinen, metodistinen ja presbyterien kirkko, joissa vierailin sunnuntaisin saadakseni hieman ekumeenisista kokemusta. Minne hyvänsä menikin, ihmiset ottivat innolla vastaan ja kertoivat mielellään omasta traditiostaan. Ame-

rikan luterilaisuus on kerrassaan erilaista kuin oma suomalainen luterilaisuutemme. Vähemmistön uskontona Amerikassa se on selvemmin erottuvampaa ja ihmiset ovat paljon uskontokuntatietoisempia kuin täällä. Välillä sellainen Lutherin ylenmääräinen korostaminen ärsytti ja tapasin myös ihmisiä, joilla oli hyvin katolisuutta vastustava asenne.

Gettysburg ei vastaa suomalaisen ennakkokäsityksiä Amerikasta maana, jossa on vain pilvenpiirtäjiä. Etelä-Pennsylvania on luonnonkaunista aluetta, vihreää ja vehmasta. Jos Gettysburgiin lähtee päästääkseen "suureen maailmaan" petetty, sillä kaupunki sijaitsee maaseudulla julkisten kulkuneuvojen tavoittamattomissa. Mutta jos on kiinnostunut saamaan todellisen kulttuurikokemuksen, "cultural immersion", ja asumaan seudulla, jossa ei ole mitään vaaraa törmätä kehenkään muuhun suomalaiseen, niin Gettysburg on oikea lottovoitto. Lähin lentokenttä on Baltimore International Airport, ja seminaari järjestää kuljetuksen kentältä Gettysburgiin (noin 1,5 tunnin ajomatka).

Syyslukukausi 1999 Washington D.C.:ssä

Gettysburgin seminaari kuuluu teologisten koulujen yhteenliittymään Washinton D.C:n alueella. Opiskelu-oikeus koulussa, joka on Washington Theological Consortiumin jäsen tuottaa oikeuden ottaa kurseja kaikista muistakin Consortiumin jäsenkouluista. WTC:n kuuluvat Catholic University of America (CUA), Washington Theological Union (WTU, molemmat ovat roomalais-katolisia yliopistoja), Virginia Theological Seminary (VTU, episkopaaliseminaari), Wesley Theological Seminary (WES, metodistiseminaari) ja Gettysburg Lutheran Theological Seminary (LTSG).

Gettysburgin seminaari omistaa Washington D.C.:ssa omakotitalon, joka on nimeltään Lutheran House of Studies. Talossa on kuusi huonetta ja suuret yhteiset oleskelutilat. Se sijaitsee aivan katolisen yliopiston kupeessa ja muutaman korttelin päässä metrosta. Metro tekeekin elämän Washingtonissa oikein mukavaksi, koska kaikkialle pääsee liikkumaan, vaikka ei olisi omaa autoa.

WTC tarjoaa päätä huumaavan valikoiman erilaisia luentoja ja opiskelumahdollisuuksia huippututkijoiden johdolla. UT:n opiskelijoille tuttuja nimiä ovat varmaan Frank Matera ja Joseph Fitzmyer, jotka molemmat opettavat katolisessa yliopistossa. Itse keskityin sielunhoitoon entistä intensiivisemmin. Otin kurseja nimeltä Pastoral Counseling, Use of Small Groups in Parish Ministry (ryhädynamiikka ja sen hyväksikäyttöä opettava kurssi), Introduction to Spiritual Direction (luterilaiselle aivan uutta oppia katolisessa koulussa), sekä lisää vapautuksen teologiaa. Tutustuin luennoilla mielenkiintoisiin ihmisiin. Nanna Nigeriasista, munkiksi aikova poika Kansasista, lisäkolitusta hankkiva pappi Filippiineiltä ja toinen valmis pappi Tansaniasta. Ihmisten kirjoja ja erilaiset kulttuuritaustat olivat kiehtovia ja tempasivat minut täysin mukaansa. Olin kesän aikana saanut gradun tehtyä ja nyt oli hyvä aika nauttia amerikkalaisen suurkaupungin elämästä.

Washingtonissa on upeita museota, jotka ovat kaikki ilmaisia. Museoissa on myös monenlaista muuta kulttuuritarjontaa, esim. ilmaisia elokuvia ja konsertteja. Sen lisäksi Washington on erinomainen ravintolakaupunki, ja vierailemisen arvoisia ovat China Town ja etninen naapurusto Adams Morgan, josta saa aivan uskomattoman hyvää salvadorilaista ruokaa muun muassa. Washingtonissa on pääosin musta kaupunki, ja siellä on useita kiinnostavia alakulttuureja. Kuten suur-

kaupungissa yleensä Washingtonissa on tilaa hyvin erilaisille ihmisille. Minä koen tämän rikkauten tavattoman avartavana ja tärkeänä, ja huomaisin monissa eri tilanteissa omat ennakkokäsitykseni, jotka romuttuivat useaan kertaan. Havainto siitä, että, olen tässä metrovaunussa ainoa valkoinen ja että se teki minut aluksi epävarmaksi ja pelokkaaksi, oh arvokas. Erilaisuuden sietokyky kasvoi Washingtonin vuoden aikana aivan valtavasti. Lisäksi olen sitä mieltä, että jokaiselle tekee hyvää kokea edes kerran, miltä tuntuu olla vähemmistön edustaja. Suomalaisessa yhtenäisyyskulttuurissa tällaiselta kulttuurien yhteentörmäykseltä on paljon helpompi välttyä.

Washingtonissa kävin uskollisemmin yhdessä seurakunnassa. First Trinity Lutheran Church sijaitsee aivan Capitol Buildingin ja Washingtonin Mall'in tuntumassa keskikaupungilla. Seurakunnan historia on värikäs, sillä vuoteen 1999 se oli sekä ELCA:n (Evangelical Lutheran Church in America on luterilaisten kirkkojen yhteenliittymä) että Missouri Synodin (konservatiivinen luterilainen synodi) jäsen. First Trinity, tekee arvokasta

työtä kehitysvammaisten parissa ja oli ihailtavalla tavalla integroinut kehitysvammaisia kirkon luottamustehtäviin: kuoroon, lukutehtäviin, joskus saarnan korvasi heidän esittämänsä näytelmä yms. Heillä oli myös asuntoa kodittomille naisille. Seurakunta oli etenisesti kirjava, ja poikkesi suuresti Gettysburgin keskikoukkaisen vauraasta luterilaisuudesta.

First Trinity viettää viikottaista ehtoollista ja sen elämä alkaa ja loppuu ehtoolliseen. Hyvin pian seurakuntalaiset huomasivat, että he eivät voiviettää Herran ateriaa, jos kirkon portailla on nälkäisiä ihmisiä. Niinpä viikottaista ehtoollista seuraa myös soup kitchen – kodittomille ja nälkäisille ihmisille, joita hortoili Washingtonin keskustassa runsaasti.

Washingtonissa elämisessä oli hankalaa se, että yksin ei pimeällä ollut ulkona liikumista. Lutheran House of Studies sijaitsee rauhaisella alueella, mutta muutamman korttelin päässä on jo aika paha-maineista naapurustoa. Muutamman korttelin päässä ammuttiin kolme koululaista ollessani Washingtonissa. Se pysähtyi. Lisäksi kaupunki on meluinen, hektinen, kiireinen ja täynnä ihmisiä. Luontoa ja hiljaisuutta arvostavalle suomalaiselle oli raskasta se, että hyviä ulkoilumaastoja ei ollut ja kunnolla ei päässyt metsään koko vuoden aikana.

Kevätlukukausi 2000 Washingtonissa

Innostuin sielunhoidon opinnoista niin paljon, että päätin suorittaa tutkinnon Gettysburgiin. Sain stipendiini lisäaikaa, joka mahdollisti Master of Arts in Religion-tutkinnon loppuunsaattamisen Amerikassa. Tämä oli onnellinen asia minulle. Jatkoin opintojani Washingtonissa. Keväällä otin kursseja kuolevien sielunhoidosta ja kuoleman kohtaamisesta, perhesysteemitäpiassa, perheneuvonnassa, ja lisäsi erään rabbin opettaman, loistavan johdantokurssin juutalaisuuteen.

Kevät oli hyvin kiireinen, koska saadakseni tutkinnon kansaan minun piti kirjoittaa Gettysburgiin lopputyö. Aiheeksi valitsin narratiivikritiikin käytön sielunhoitokeskusteluissa. Lopputyöni sai erittäin hyvää palautetta Gettysburgin professoreilta. Onnistuin siinä yhdistämään omaan Vanhan testamentin asiantuntemustani sielunhoidon opintoihin USA:ssa.

Kevätlukukauden asuinme kolmisen talossa, ja mieleen jäivät valtava lumimyrsky, jonka takia haudauduimme taloon muutamaksi päiväksi ja onnellinen päivä Atlantin valtameren rannalla kämpäverini kanssa. Lukukauden lopussa oli todella vaikeaa taas pakata ja sanoa hyvästit ystäville, jotka olivat tulleet hyvin läheisiksi.

Tahdon kiittää lämpimästi Kirkon ulkoasiain osaston teologisten asioiden sihteerä Juhani Forsbergia tästä stipendistä ja niistä monista hyvistä asioista, joita Amerikassa opiskelu on elämäni tuonut. Samoin kiitan Reetta Leskistä ja Minna Väliähoa käytännön asiointien hoitamisesta Gettysburgin kanssa.

Lähetysteologisia huomioita Afrikan eteläkulmalta

Tiina Ahonen

Kolmen kuukauden pituinen opintomatkan Etelä-Afrikkaan Luterilaisen maailmanliiton stipendiaattina alkoi 20. tammikuuta 2000. Matkan päätarkoituksena oli David Boschin kontekstualisaation teologista ajattelua käsittelevän väitöskirjatyön edistäminen Etelä-Afrikan yliopiston (Unisa) missiologian laitoksella Pretoriassa. Kauden alussa vietin viikon Hammanskraalissa IAMS:n (International Association for Mission Studies) kokouksen osanottajana. Vierailin myös säännöllisesti Pretorian yliopiston (UP) missiologian ja ekumenikan tutkimusinstituutissa. Lisäksi osallistuin mm. luterilaiseen, anglikaaniseen ja reformoituun jumalanpalveluselämään.

Gauteng

Pretoria on Etelä-Afrikan tasavallan hallinnollinen pääkaupunki. Lainsäädäntövalta on puolestaan keskitetty Kapkaupunkiin ja tuomiovalta Bloemfonteinin. Sekä Hammanskraal että Pretoria samoin kuin Pretorian naapurikaupunki

Johannesburg kuuluvat Gautengin ("missä on kultaa") provinssiin. Kaupunkien välisessä työnjaossa Johannesburg kunnostautuu teollisuuden, kaupan ja kulttuurin aloilla, niittäen tosin kyseenalaista kunniaa myös väkivaltaisen rikollisuuden tyyssijana. Johannesburgin "lounaisen townshipin" eli Soweton mustien asukkaiden keskuudesta taas nousivat monet apartheidinvastaisen taistelun näkyvimmistä hahmoista. Kaikkiaan Gautengin alueella, pinta-alaltaan maan pienimmässä provinssissa, elää noin seitsemän miljoonaa ihmistä eli kuudesosa koko maan väkimäärästä.

IAMS:n kokouksen pääesitelmät

International Association for Mission Studies perustettiin 1972 lähetystä koskevan akateemisen teologisen tutkimuksen ja pohdinnan parissa työskentelevien ihmisten ja instituuttien kansainväliseksi verkostoksi. Yhdistyksen julkaisema aikakauskirja on nimeltään Mission Studies, ja järjestön kotisivut löytyvät osoitteesta

www.missionstudies.org. Maailmanlaajuisia kokouksia pidetään kolmen-neljän vuoden välein, ja ne ovat avoimia yhteisö- ja henkilöjäsentien sekä kutsuvieraiden lisäksi heille tahansa asiasta kiinnostuneille, kuten taustayhteisöille apurahatutkijoille.

IAMS:n Hammanskraalin kokous oli järjestyksessä kymmenes. Paikallisjärjestelyistä oli vastuussa SAMS (the Southern African Missiological Society): vuonna 1968 perustettu seura, joka julkaisee laajalevikkistä *Missionalia*-aikakauskirjaa ja jonka puheenjohtajana David Bosch vaikutti seuran perustamisesta kuolemaansa (1992) asti. IAMS:n Euroopasta alkanut verkostoituminen on siis vuosien mittaan levinnyt mantereille. Läntistä metodologista otetta ei enää pidetä normatiivisena, ja sen rinnalla esiintyykin runsaasti myös muista konteksteista ja perinteistä nousevaa reflektointia. Huomionarvoista on, että esimerkiksi Hammanskraalin kokouksen kaikki täysistuntoesitelmät (presidentin puhe mukaan lukien) heijastelivat ei-läntisiä lähtökohtia.

Kokouksen lähtöteemana oli paavililainen ajatus Kristuksen läsnäoloa reflektovasta kirkosta (ks. 2 Kor. 3:18). IAMS:n saksalaisen pääsihteerin Klaus Schäferin laatimassa valmistelupaperissa reflektiolla viitattiin toisaalta pohdiskeluun, toisaalta Kristuksesta lähtevän, koko luomakuntaa kohti suunnatun rakkauden säteilyn heijastukseen kirkon kautta. Kokousotsikon *Reflecting Jesus Christ: Crucified and Living in a Broken World* mukaisesti tarkastelu fokusoi edelleen Kristuksen läsnäoloon ristinnaullittuna ja elävänä rikkoutuneessa maailmassa. Näin pyrittiin ennakolta sekä lisäämään kristologista painotusta että välttämään triumfalistisia sävyjä. Varsinaisten esitelmien äärellä kuulosti kuitenkin ajoittain siltä kuin aihe olisi muotoil-

tu lähtökohdistaan käsin kokonaan toiseksi: kirkko näet ohitettiin helposti, ja Kristuksen läsnäolon nähtiin sen sijaan heijastuvan pelkästään rikkoutuneen maailman kautta. Jäin myös vakavasti miettimään teologianharjoituksen kriteereitä: yhteiskunta- ja talouspoliittisen ohjelmanjulistuksen ja teologisen työskentelyn raja tuntui näet aika ajoin häilyvän.

Aasialainen J.V.C. Chandran (Toronto) ajoi sosiaalieettisessä esitelmässään ensiksikin uskontojen valjastamista yhteiskunnallisen kehityksen palveluun. Esitelmän toinen osa "Glimpses of a war experience" lienee parhaiten määriteltävissä tuskanhudoksi tamilien puolesta. Yleisökommenteissa esitetyt kysymykset koskivat toisaalta ihmiskunnan kärsimysten samaistamista Kristuksen kärsimykseen, toisaalta Jeesuksen kuolinsyytä. Syyksi Jeesuksen kuolemaan katsottiin "his standing for justice and his involvement with people," minkä kuulosti lähinnä kansalaisoikeusaktivismilta.

Paulo Suess (Sao Paulo, Brasilia), joka kokouksen edetessä valittiin yhdistyksen uudeksi presidentiksi, lähestyi yleisteenä latinalaisamerikkalaisesta perspektiivistä. Hän näki Kristuksen olevan läsnä köyhissä ja toisissa ("Others") ja asetti köyhien/toisten projektin neoliberalistista projektia ja markkinadiktatuuria vastaan. Köyhien/toisten projektiin sisältyi hänen nähdäkseen missiologinen reflektio, jossa kontemploidaan yhteiskunnan transformaatiota Jumalan valtakunnan historiallisen läsnäolon näkökulmasta. Lisäksi Suess peräänkuulutti vapautusta kohti uusia, vastakulttuurisia suhteita, joita luonnehtivat jakaminen (sharing), inkulturaatio ja poissulkemattomuus (non-exclusion).

Toisin kuin Suess, jonka kunnianhimoisena päämääränä oli koko yhteiskunnan muokkaaminen Jumalan valtakunnan näköiseksi, soisin, että kristittyjä kehoitettaisiin ennemminkin noudattamaan pienten askelten politiikkaa ja opettelemaan vastakulttuuristen suhteiden omaksumista ensin vaikkapa kirkkoyhteisöissään. Suessin malliin näkemykseni ei tietenkään istu, sillä siinä kirkko on tullut korvatuksi köyhien projektilla, ja köyhyydestä tullut pelastuksen ehto (tyyliin: "ulkopuolella köyhyyden ei pelastusta"). Mutta mitä muuta se taas on kuin eksklusivismissä?

Suessin ajattelun lähtöoletuksena ja viitekehityksenä oli taloudellinen luokkataistelu ja pääpyrkimyksenä dominoivassa asemassa olevan luokan kukistaminen. Jumalaa ei hänen mielestään voida "kesyttää" (domesticate), kuten vallanpitäjät ovat hänen nähdäkseen tehneet. Nähdäkseni Suess itse kuitenkin syyllistyi Jumalan kesyttämiseen pyrkimällä sopeuttamaan Jumalan köyhien/toisten projektin oloihin ja päämääriin. Talouspoliittinen jako köyhiin ja rikkaisiin voi kenties olla valaiseva missiologisen reflektion lähtökohta joissakin tapauksissa, mutta varoisin tarkkaan sen kritiikittömyyden yleistämistä. Eikö koko ihmis-/luomakunnan projekti olisi, kaikessa inklusiivisuudessaan ja jakavuudessaan, sitä vastoin rakentavampi ja teologisesti perustellumpi hanke? Pitäisikö suotavana, että aihetta pohdittaisiin lisäksi myös kristinuskon/kirkon kenootin luonteen valossa.

Eteläafrikkalaisen Tinyiko Sam Maluleken (Pietermaritzburg) esitelmän aiheena oli "Kristus ristinnaullittuna Afrikan ristinkantajien joukossa." Toisaalta Maluleke näki samankaltaisuuden Jeesuksen kokemuksen ja Afrikan köyhien kokemuksen välillä, mutta toisaalta hän korosti myös Jeesuksen toiseutta ja erilaisuutta ihmisiin nähden. Hänen mielestään

Jumalan itsensä-antava armo ja viattomien köyhien huuto Jumalan puoleen ovat eri asioita, eikä ihmisten viattomasta kärsimyksestä voida tehdä heidän pelastuksensa välinettä. Se tosiasia, etteivät ihmiset ole täysin Jeesuksen vertaisia hänen rikkoutumisensa kunniaan nähden, on Maluleken mukaan myös ollut avuksi naisten kamppailussa vapaaksi patriarkaalisesta offensiivista, jota kristinuskon kritiikiton inkulturaatio jatkaa. Sitä paitsi, rikkoutuneisuuden tunnistaminen omassa persoonassa johtaa näkemään Jeesuksen rikkoutuneisuuden arvon ja merkityksen tälle rikkoutuneelle persoonalle.

Maluleke jatkoi vielä kysymällä, eikö Afrikassa olisi jo aika jättää kielteiset ja jaksomieliset teologiset lähtöasetelmat (kuten kristinuskon vieraus afrikkalaiselle kulttuurille) ja ruveta sen sijaan antamaan positiivisemmin muotoa afrikkalaisen kristinuskon hengelle (genius). Tässä yhteydessä hän kannusti omaksumaan sellaisen kristinuskonäkemyksen, joka tunnustaa kristinuskon luovan ja stimuloivan roolin afrikkalaisessa kulttuurissa.

Myös kenialainen Philomela Mwaura (Nairobi) keskittyi esitelmässään rikkoutuneisuuden merkitykseen afrikkalaisnaisille. Koska hänen esitelmänsä ei jaettu kirjallista versiota ja koska hän (kuten ylipäätään muutkin esitelmänsijä) puhui erittäin murteellista englantia, esitelmän sisältö jäi minulle pitkälti epäselväksi. Konferenssijärjestelyissä olisikin kiinnitettävä erityistä huomiota kommunikointia koskeviin käytännön kysymyksiin. Esitelmäpaperit olisi ensinnäkin aina jaettava etukäteen (edellä mainituista vain Maluleke toimi näin), ja esitelmänsijoiden olisi otettava huomioon sekä artikulaationsa selkeys että suullisen ja kirjallisen ilmaisun erot (pisteet jälkimmäisestä jälleen Malulekelle). Useimmilla esitelmänsijöistä tuntui myös olevan liikaa sa-

nottavaa annettuun aikaan nähden, jolloin onnettomaan ääntämykseen liittyi tietenkin tolkun tahti, jolla paperit luettiin läpi.

Presidentin puheenvuoro

Neljän täysistuntoesityksen lisäksi Hamanskraalin kokouksessa kuultiin myös tehtäväkauttaan päättävän presidentin monipuolinen puhe. Eteläkorealainen C.C. Ok (Soul) tarkasteli ensiksikin luomiseen ja ekologiseen missioon liittyviä kysymyksiä. Hän kytki lähetyksen Kristukseen, jossa Jumala tulee tunnetuksi niin elämän antajana, pelastajana kuin ylläpitäjänäkin. Okin käsityksen mukaan lähetyksen sulkeminen sisäänsä kaikki Jumalan kuvaksi luodut ja kutsuu katsomaan elämää antavaa valoa, joka paljastaa luomakunnan kauneuden. Lähetyksen ala on siis yhtä laaja kuin luomakunnan ala. Edelleen Ok ajatteli, että maa tarvitsee herkkää observointiamme ja osallistumistamme, jotta se voisi näyttää kauneutensa ja tuoda esiin hedelmällisyytensä. Kun lähetyksen perinteisesti fokuusoitu yksilöihin, rakenteisiin ja järjestelmiin, se olisi nykyisin tarpeen ymmärtää luomakunnan varjelukseksi, rikkoutuneen ympäristön elvyttämiseksi/uudestiluomiseksi (recreation) ja elämän vahvistamiseksi rikkoutuneisuuden keskellä.

Ok pohdiskeli myös transformaatiota ja spiritualiteettia. Hän kiinnitti huomionsa seikkaan, että rikkaat lahjoittajat ja suuret kirkot katsotaan nykyään lähetyksen kohteiksi ja köyhät ihmiset puolestaan missionaarisiksi kansaksi ("sillä Jumala on heidän kanssaan ja tekee pelastustyötään heitä varten ja heidän kauttaan"). Missionaarisesta transformaatiosta tulisi näin ollen alkaa lähetyksen johtohenkilöistä ja kohdistuttava heissä usein ilmenevään ennakkoluuloisuuteen ja ylemmyyden- tai alemmuudentuntoisuuteen. Tällöin lähe-

tysajattelu siirtyisi vastaavasti intellektuaalisesta dissipliinista ja toisten/ympäristön muuttamisesta ajattelijoiden itsensä sisäiseen muutokseen ja elämän uudistamiseen. Mielestäni olisi kuitenkin vältettävä, tässäkin, yksipuolistamista, ja sen sijaan, että siirryttäisiin seikasta A seikkaan B, voitaisiin siirtyä A:sta ABC:hen. Esimerkiksi akateeminen lähetysteologinen ajattelu ei voi totisesti jättää taakseen "intellektuaalista dissipliiniä". Kirkollisessa viitekehityksessä taas toivoisin, että lähetyksen ja jumalanpalveluksen yhteyttä painotettaisiin entistä enemmän, sillä juuri jumalanpalveluksessa, sanan ja sakramenttien piirissä, avautuu sisäisen muutoksen tila.

Vielä Ok katsoi, että lähetyksen asialistat kohdat on tärkeää selkiyttää hiljaa kuuntelemalla. Siten välttyttäisiin tekemästä sellaista, mille ei ole edes kysyntää. Hän myös esitti, että idässä kristinusko vetoaa toisnuskoviin ihmisiin ennen muuta Kristuksen persoonan ja pelastustyön takia. Vanhoista uskonnoista voidaan kyllä anmentaa runsain mitoin moraalioppia ja eettisiä elämänohjeita, mutta niiden kautta ei voida katsella Herran kunniaa.

Study Groups & Exposure Programme

IAMS:n kokouksen opintoryhmistä valitsin Healing-ryhmän, jossa oli tarkoitus pohtia eheytyksen ja sovinnon teemoja. Oletin sen täydentävän rikkoutumista reflektoivien täysistuntoesitysten antia ja olevan, kaikessa universaaliudessaan, relevantti myös omaan, pohjoismaiseen kontekstiini nähden. Useat opintoryhmät näet olivat omista lähtökohdistaan katsoen aihepiireiltään hyvin etäällä rajattuina. Lisäksi halusin syventää näkemyksiäni rekonsiliaatiosta, omassa tutkimuksessani keskeisesti esiin tulevasta teemasta.

Ryhmässä keskusteltiin mm. eheytyksen teologian paikasta soteriologiassa. Katsoitiin, ettei kirkkoilla useinkaan ole riittäviä valmiuksia kohdata ihmisiä, jotka etsivät eheytymistä vaihtoehtoisilta tahoilta. Ajateltiin, että asiaa auttaisi, jos ihminen ymmärrettäisiin jatkuvasti kasvavaksi mutta kasvussaan aina keskenrääiseksi ja ajoittain taantuvaksi. Pelastuksessa olisi olennaista rakastetuksi tuleminen ja pelastuksen yhtenäisyys. Eheytyksen teologiaa luonnosteli myös se ryhmän jäsen, joka katsoi eheytyksen mission perustuvan Kristuksen omaan elämään sisältyvään rakkauden ja piinan (affliction) paradoksiin ja saman paradoksin väistämättömyyteen ihmisen elämässä. Hänen näkemyksensä mukaan kärsimys on tie ihmisläheisyyteen.

Opintoryhmän puheenjohtaja (alankomaalainen lääkärisisar) ja jotkut ryhmän jäsenistä, jotka olivat osallistuneet AIDS-retkiohjelmaan konferenssin alkupäivinä, raportoivat kokemuksistaan ja ajatuksistaan. Healing määriteltiin kaikkeksi, mikä tuo elämää, hyvinvointia, sopusointua ja sosiaalista koheesiota. Emotionaaliset tekijät katsottiin koulutuksellisia ratkaisuvammiksi asennoitumisessa taudinkantajiin, ja Kristuksen koko ruumis diagnosoitiin, solidaarisuuden nimissä, HIV-positiiviseksi. Kirkkojen tehtävänä olisi näin ollen saattaa ihmiset ulos eristyneisyydestä ja vaihtaa miksi-kysymykset mitä-voimme-tehdä-kysymyksiksi.

Edelleen opintoryhmässä esitettiin huomioita TRC-retkiohjelman (Truth and Reconciliation Commission) tiimoilta. Tällöin tarkasteltiin lähinnä menetelmiä, joilla apartheidin aiheuttamia tuhoja korjaamaan pyrkineessä TRC-prosessissa (ks. www.truth.org.za) on yritetty rakentaa yhteiskunnallista sovintoa: tarinoiden kerrontaa ja kuuntelua, totuuden tuomista kuuluviin ja tilan luomista niille, jotka tahtovat tunnustaa syyllisyytensä. Yksi

ryhmän eteläafrikkalaisista jäsenistä esitti, että TRC-prosessin päätyttyä kirkot voisivat jatkaa komission viitoittamalla tiellä ja järjestää turvallisia muistamisen, tarinankerronnan ja anteeksiantamisen paikkoja, joissa rekonsiliaatio ja sisäinen eheytyminen voisivat jatkua. Esityksen kuitenkin kyseenalaisti toinen eteläafrikkalaisen kommentti, jossa viitattiin kirkkojen huonoon maineeseen: kirkkojen toiminta ei ole takavuosina ollut esimerkiksi, ja yhteiskunta on yhä täynnä vihaa kirkkoja kohtaan.

Omaksi retkiohjelmakseni olin valinnut juuri mainitun TRC:n. Ensimmäisenä päivänä retkikunta vieraili Sowetossa Nelson Mandelan kotimuseossa, Hector Petersonin muistomerkillä (opiskelijamallakat 1976) ja metodistikirkon koulutus- ja toimintakeskuksessa. Keskuksessa saimme kuulla komission työskentelystä sekä organisaattorien että todistajanlausuntojen antajien kertomana. Kaksi mustaa naista, jotka olivat antaneet todistuksensa komissiossa, kuuluivat myös paikalliseen Khulumani (Speak out) -ryhmään, jossa ihmisiä autetaan ilmaisemaan karmeat, vaikeat kokemuksensa ja puhumaan ahdistavista muistoistaan. Rouvien pettynyt näkemys oli, etteivät todistajanlausunnot olleet kuitenkaan johtaneet restitutioon: apartheidin uhreja lyödään edelleen laimin, kun taas rikoksentekijöiden on ollut helppo välttää rangaistuksensa.

Retkiohjelman toiseen päivään sisältyi NGK-seurakunnan (Nederduitse Gereformeerde Kerk, engl. DRC) jumalanpalvelus vauraalla valkoisella esikaupunkialueella Pretoriassa. Poikkeuksellista tässä Lynnwoodin seurakunnassa oli, että sen pastori on avoimesti tunnustanut vääryydet, joihin kirkko syyllistyi apartheidin aikana ja puolesta. Kirkonmenojen jälkeen CARL-järjestöön (Christian Anti-Racism Initiative for Gauteng and beyond) kuuluvat eteläafrikkalaisnainen

ja saksalaismies luennoivat mm. suhtautumistavoista rasismiin, erottaen siinä eri vaiheita (kieltäminen > vastarinta > uudelleenmäärittely > sisäistäminen).

Lynnwoodista TRC-retkeläiset jatkoivat Mamelodiin, Pretorian townshipiin, osallistuakseen isä Michael Lapsleyn ohjaamaan työpajaan. Lapsley johtaa Kapkaupungissa päämajaansa pitävää Healing of Memories -instituuttia (ks. www.healingofmemories.co.za), jonka tarkoituksena on täydentää ja jatkaa TRC:n työskentelyä, sillä vain vähemmistö eteläafrikkalaisista sai äänensä kuuluviin Totuus- ja sovintokomission edessä. Mamelodissa järjestetyssä työpajassa käytettiin apuna paperia ja väriliituita, kun Lapsley luotsasi osallistujat matkalle heidän menneisyyteensä ja kohti eheytymistä. Asioita siis lähestyttiin tällä kertaa ennemminkin emotionaalisella ja spirituaalisella kuin intellektuaalisella tasolla. Puhtaasti intellektuaalinen tarkastelu ei olisikaan tehnyt riittävästi oikeutta aiheelle.

University of South Africa (Unisa)

Unisan monumentaalinen kampus sijaitsee Muckleneukin kukkulan laella, Pretorian keskustan tuntumassa. Unisan juuret ulottuvat Kapkaupunkiin ja vuoteen 1873, mutta nykyisessä muodossaan opinahojo on toiminut vuodesta 1946. Unisa on ollut kaiken aikaa integroitu yliopisto, siis avoin kaikille väestöryhmille myös apartheidin vuosina. Se ei kuitenkaan ole tavallinen residenssiyliopisto vaan toimii etäyliopistona (ks. www.unisa.ac.za). Unisalla on sivukampuksia ja opintokeskuksia eri puolilla Etelä-Afrikkaa ja opiskelijoita ympäri maailman. Eteläafrikkalaisia opiskelijoita on yli 112 000, ulkomaalaisia yli 16 000. Opiskelijat saavat ohjausta kirjeitse tai sähköpostitse, elleivät pääse käymään oppilaitok-

sessaan. Unisan kirjasto on erinomainen, ja se näytti olevan myös pretoriaalaisopiskelijoiden ahkerassa käytössä.

Unisan teologinen tiedekunta (Faculty of Theology and Religious Studies) on tunnustuksellisesti sitoutunut. Sen henkilökunta tuli takavuosina tunnetuksi akateemisina toisinajattelijoina, sillä aikaa kun monissa reformoiduissa tiedekunnissa kehitettiin ja kannatettiin apartheid-ideologiaan nojaavaa, valkoisten valtasemaa pönkittävää erillisyyden teologiaa. David Bosch toimi Unisalla sekä missiologian professorina (1972–92) että ajoittain myös teologisen tiedekunnan dekaanina. Myös nykyinen dekaani, J.N.J. (Klippien) Kritzinger, työskenteli missiologian professorina ennen dekaaniksi nimitystään. Missiologian laitoksen esimiehenä on tällä hetkellä prof. Nico Botha, sihteerinä rouva Mariki Willemse, osa-aikaisena opinnäytetöiden ohjaajana prof. Willem Saayman, lehtoreina tohtori Madge Karecki ja juuri väitellyt Annalet van Schalkwyk sekä tuntiopettajana opiskelija Karabo Makofane. Kritzinger on perehtynyt mustaan vapautuksen teologiaan, Botha ja Saayman ekumeeniseen missiologiaan, Karecki inkulturaationteologiaan ja van Schalkwyk diakonian teologiaan ja naistutkimukseen.

Teologisen tiedekunnan asemasta käydään Unisalla jatkuvaa keskustelua. On mahdollista, että tiedekunta tullessiin liittämään humanistiseen tiedekuntaan. Suurimpana syynä muutoksiin ovat kustannustekijät: yliopistoa vaivaa näet krooninen rahapulja. Missiologian laitoksenkin roolia on ajoittain kyseenalaistettu, mutta sen asemaa lujittavat runsas opiskelijamäärä, kiinnostava ja ajankohtainen kurssitarjonta sekä dekaanin määrätietoinen toiminta tieteenalan puolestapuhujana. Kritzingerin mielestä kristinuskon missionaarisuus seurauksineen on tosiasia, jota akateeminen teologinen tutki-

mus ja kriittinen reflektio ei voi rehelliisyyden nimissä sivuuttaa.

Arjen askareet

Kaukaa pohjoisesta saapuneen tohtoriopiskelijan Unisan missiologian laitos otti vieraanvaraisesti vastaan. Koska professori Saayman käy yliopistolla vain kerran viikossa, hänen työhuoneensa annettiin käyttöön muuksi ajaksi. Unisan kirjaston kaukolainapalvelun kautta sain vielä käsiini muutamia puuttuneita lähde-tekstejä, oheiskirjallisuutta sen sijaan tulvi vastaani miltei liiankin kanssa. Autenttiset olosuhteet olivat omiaan tukemaan runsaan afrikaansinkielisen lähdeaineiston analyysia, ja keskustelut niin David Boschin lesken, rouva Annemie Boschin, kuin työtovereidenkin kanssa loivat lisävaloa käsityksiini sekä itse tutkimuskohteesta että Etelä-Afrikan lähimenneisyydestä.

Kaupungin toisen yliopiston, Pretorian yliopiston, teologinen tiedekunta on tunnustukseltaan reformoitu. Toisin kuin Unisa, UP on tavallinen residenssiyliopisto (ks. www.up.ac.za). UP:n teologisessa tiedekunnassa kiinnostukseni suuntautui sen entisen opiskelijan nimeä kantavaan käsikirjastoon. David Bosch Leeskamer (Reading Room) sisältää professori Boschin henkilökohtaisen, mittavan teologisen kirjaston ja arkiston, jotka rouva Bosch on lahjoittanut yliopistolle 1998. Tämä aarreaitta on sijoitettu tiedekuntaan niveltävän Missiologian ja ekumeniikan tutkimusinstituutin (afr. IS-WEN, engl. IMER) yhteyteen.

Lähetysteologiseen työskentelyyni tuli uusia ulottuvuuksia, kun sain käsiteltäväkseni osan Luterilaisen maailmanliiton lähetysdokumenttia revisioivan työryhmän kokousaineistosta. Osallistuminen itse kokoukseen huhtikuun alussa ei pääl-

lekkäisyyksien takia käynyt pänsä, mutta saatoin sentään lähettää kotiläksynä pohditut kommenttini kokoontumispaikalle. Läksyni tein Unisalta vuokraamassani kerrostaloasunnossa, joka oli kävelyetäisyydellä niin yliopistolta kuin kaupungin keskustastakin. Asunnon sijainti aitaamattoman talon katutasossa arvelutti ensi alkuun mutta koetteli lopulta kestäkyäni huomattavasti vähemmän kuin sen keittiössä käymäni torakkasota.

Kirkkojen kirjo

Kirkot, joiden jumalanpalveluselämään pääasiassa tutustuin, ovat kaikki saapuneet maahan eurooppalaisten siirtolaisten mukana: reformoitua perinnettä on alueella noudatettu 1650-luvulta, luterilaista 1660-luvulta ja anglikaanista 1800-luvun alkupuolelta. Kristinuskko herätti kiinnostusta kantaväestössä jo ilman erityistä lähetystyötäkin, mutta kasvatti kannatustaan erityisesti 1800-luvulla, jolloin sitä alettiin levittää määrätietoisemmin yli kieli- ja kulttuurirajojen. Lähetystyötä harjoittivat sekä maahan saapuneet lähetysseurat että maassa jo toimivat kirkot. Reformoidussa perinteessä ei-eurooppalaisten väestöryhmien piiristä tulleeille jäsenille ruvettiin kuitenkin perustamaan kokonaan erillisiä ns. tytärkirkkoja, ja niiden olemassaolo tuli kuvastamaan räikeällä tavalla 1900-luvun mittaan lukkiutunutta kirkollista ja teologista apartheidia. Kaksi DRC:n kolmesta tytärkirkosta ("värillisten" Dutch Reformed Mission Church ja "mustien" DRC in Africa) liittyi yhteen 1994, jolloin syntyi URCSA eli the Uniting Reformed Church in Southern Africa. Yhteenliittymällä käynnistettiin hajalle joutuneen reformoidun kirkkoperheen yhdistymisprosessi, jonka toivotaan jatkuvan ja jonka keskeneräisyyteen kirkon nimessä käytetty kestopreesens viittaa.

URCSA-kirkkoon kuuluvassa pretorialaisessa keskustaseurakunnassa (Melodi ya Tshwane) jumalanpalvelukset toimitetaan nykyään sujuvasti kolmikielisinä (englanti, sotho, zulu), kun taas parin korttelin päässä vietetään yhä yksikielisiä (saksa, afrikaans, englanti) luterilaisia jumalanpalveluksia kolmeen otteeseen joka pyhä; vain kuukauden mahdollisesti viidentenä sunnuntaina St. Petersgemeinde kokeilee kolmikielistä messua. Varsinkin seurakunnan saksalaisperäinen väestö suhtautuu kielteisesti muutoksiin: ajatellaan, että kirkko on ainoa, mitä heillä on enää jäljellä vanhasta perinnöstään. Seurakuntalaisten ekklesiologinen ajattelu siis sävytyy tässä suhteessa enemmän etnisestä kuin kristillisestä traditiosta käsin. Anglikaanisessa St. Albanin katedraalissa yleiskielenä on luonnollisesti englanti, mutta liturgiaa höystetään runsaasti afrikkalaisin lauluin. Eteläafrikkalaisista anglikaanisuutta luonnehtii edelleen vahva anglokatolinen sävy, eli kirkonmenoissa korostetaan runsaasti katolista perintöä. Ehtoollispöytäkin katetaan suurelle seurakunnalle joka pyhä, siinä missä luterilaiset ja reformoidut käyvät yhteysaterialleen tahoillaan noin kerran kuussa.

Luterilaisella keskustaseurakunnalla on myös kasvava talousongelma: koska työtekevä ja perheellinen keskiluokka muuttaa nuklavierusta keskustasta viihtyisämpiin esikaupunkeihin, seurakunnan jäsenistö koostuu pitkälti valkoisista eläkeläisistä ja keskusta-alueelle apartheidin päätyttyä muuttaneista vähävaraisista mustista, jotka ovat hakeutuneet etenkin englanninkielisen toiminnan piiriin. Tässä tilanteessa jotkut seurakunnan vanhoista jäsenistä eivät pidä köyhiä kirkon aarteena, vaan taakkana, joka ottaa muttei anna.

MM

Pyhiinvaellukset näyttävät nousseen riemuvuoden MM yhdeksi suosikkiteemaksi. Muuan maaliskuinen viikonloppuretkeni suuntautui Lohikäärmevuorille Mpu-malangan ("mistä aurinko nousee") provinssiin ja sai yllättäen pyhiinvaelluksen piirteitä. Kuljin näet läpi "kärsimyskaupungin" (Lydenburg), pysähdyin "pyhiinvaeltajan lepopaikassa" (Pilgrim's Rest) ja päädyin "Jumalan ikkunan" (God's Window) ääreen. God's Window avautuu keskusylängön (Highveld) reunajyrkänteeseen harjalta alas tasangolle (Lowveld), Krugerin kansallispuiston ja Mosambikin rajan suuntaan. Huikaisevia näkymiä varjostivat kuitenkin muistumat helmikuussa alkaneiden, yllämme ryöpynneiden loputtomien sateiden tuomista tulvaonnettomuuksista, jotka koettelivat pahiten juuri noita alankoalueita.

Oman maan koillisosien ja naapurimaan Mosambikin tulvat ja pelastusoperaatiot pysyivät kansallisen TV-yhtiön SABC:n ykkösuutisina viikkokausien ajan, aina siihen eteläafrikkalaisittain merkitykselliseen päivään asti, jona kansainvälisen jalkapalloliiton edustajat saapuivat selvittämään, voisiko maa mahdollisesti isännöidä lajin MM-kilpailut vuonna 2006. Huhtikuussa alettiin sitten valppaasti seurata pohjoisessa naapurimaassa, Zimbabwessa, käynnistyneitä väkivaltaisia tilanvaltauksia. Vaikka Etelä-Afrikan yhteiskuntapoliittiset olot vaikuttavatkin pinnalta katsoen suhteellisen vakailta, maassa kamppaillaan suurten ongelmien parissa (ja katsotaan pieniä läpi sormien). Sateenkaarikansakunnan rakentaminen on yhä kesken, demokratia toteutuu kyllä perustuslaissa vaan ei aina käytännössä, väestöryhmien väliset ennakkosenteet pitävät pintansa, rahasta on pulaa, varallisuus jakautuu epätasaisesti, työttömyysprosentti on korkea, sosiaaliturva olematon,

rikollisuus rehoittaa eikä korruptiokaan ole vierasta. TV:n katselijat tietävät, että Zimbabwen kaltaiset levottomuudet voisivat yhtä hyvin leimahtaa myös Etelä-Afrikassa. Sen tietävät myös ulkovaltojen lähetystöt, joilla on tapana jakaa kansalaisilleen toimintaohjeita kriisitilanteiden varalta.

Kriisiherkkyyden vastapainona on silti toisenkinlaista herkkyyttä: myös nauru on herkässä, toivoakin jaksetaan ja luottamustakin uskalletaan viljellä; totuutta katsotaan silmiin, sovinnolle tehdään tilaa ja lähimmäiselle annetaan aikaa. Rohkeaa toivoa paremmasta henki myös Ham-

manskraalin konferenssissa vieraillut johannesburgilaisten kafunuorten teatteri-projekti M.U.K.A. (the Most United Knowledgeable Artists), joka kamppailee osattomuutta ja epätoivoa vastaan harjoittelemalla ilmaisuvoimaisia esityksiä kaduille, kirkkoihin ja kouluun. Ham-manskraalissa M.U.K.A. esitti näytelmän sowetolaisen Tshepon karkumatkasta Johannesburgin kaduille ja paluusta takaisin kotiin. Näytelmän mukaan jengiytymisen, rikollisuuden, huumeiden, raiskausten ja lasten väärinkäytön ongelmat ovat purettavissa vain "by a commitment with love of one's family and friends" eli sitoutumalla lähimmäisrakkauteen.

Haettavana olevat stipendit

Ulkoasiain osaston välittämät stipendit

Luterilaisen maailmanliiton stipendit

Luterilaisen maailmanliiton stipendit ovat jälleen haettavissa vuoden 2001 syyskuun 15 päivään mennessä.

LML:n stipendiohjelman painopiste on tällä hetkellä "kolmannen maailman" sekä entisen itä-Euroopan kirkkojen tukemisessa.

Teollistuneen maailman (Eurooppa, Pohjois-Amerikka) kirkkojen jäsenille stipendejä myönnetään vain erityisistä, tarkoin perustelluista syistä.

Suomalaisen stipendin hakijan mahdollisuudet stipendin saamiseen ovat parhaat silloin, kun suunniteltu opiskelu tähtää kulttuurien väliseen oppimiseen (Inter-cultural learning), eli opiskelu on tarkoitettu suorittamaan Afrikassa, Aasiassa tai Latinalaisessa Amerikassa. Stipendijakso voi vaihdella 3-12 kuukauteen.

Akateemisten, esim. teologisten, opiskelijoiden lisäksi ohjelman puitteissa tuetaan myös käytännöllisempää, ei-akateemista opiskelua. Etusijalle asetetaan ohjelmat,

joiden painopisteenä on joku seuraavista: Kehitys, Sosiaalinen ja taloudellinen oikeudenmukaisuus, Ihmisoikeudet, Kristinuskko ja muut uskonnot ja Kristinuskko ja ideologiat.

Pohjoismainen ekumeeninen neuvosto (Nordiska ekumeniska rådet, NER)

on julistanut haettavaksi vuoden 2001 stipendin NER:n toimistossa Upsalassa. Stipendiaika on 4-8 viikkoa. Hakuaika päättyy 1.4.2001. Kirkon suositus vaaditaan. Lisätietoja antaa Timo Frilander, yhteystiedot kts. alla, sekä NER:n johtaja Gunnar Borgegård, p. +46 (0) 18 16 95 11, fax 46 (0) 18 13 31 78, s-posti ner@telia.com.

Stipendit Yhdysvaltoihin

Gettysburgin luterilaisessa teologisessa seminaarissa opiskelua varten on haettavana stipendi lukuvuodeksi 2001-2002.

Stipendin tarkoituksena on mm. edistää Pohjois-Amerikan luterilaisuuden ja kirkollisen elämän tuntemusta. Stipendi kattaa asumis- ja opiskelukustannukset. Sopii hyvin opintojensa loppuvaiheessa olevalle opiskelijalle tai vastavalmistuneelle.

Stipendi ei kata matkoja. Hakuaika: viimeistään toukokuun loppuun mennessä KUO/Teologisten asiat, kts. yhteystiedot alla.

Hakemus saa olla vapaamuotoinen, mutta siihen tulee sisältyä selvitys opinnoista, curriculum ja muutamien suosittelevien nimet.

Myös Chicagossa, Lutheran School of Theology at Chicago, on mahdollista harjoittaa jatko-opintoja kirkkomme stipendivaihdon puitteissa. Lisätietoja Timo Frilanderilta, yht. tiedot alla.

Eurooppaan

Unkarin luterilaisen kirkon teologiseen akatemiaan

Venäjän ortodoksisen kirkon Pietarin hengelliseen akatemiaan

Edellytyksenä näiden stipendien saamiselle on opiskelumaan kielen hallinta ja loppuvaiheessa olevat teologian opinnot. Stipendit sopivat myös vastavalmistuneil-

le. Stipendiaattijakso joko koko lukuvuosi tai 3-4 kk. Hakuaika puoli vuotta ennen aiottua opintojen alkamista (= lukuvuoden alkua).

Baijerin maakirkko Saksassa myöntää kirkollemme vuosittain 8-10 stipendia Erlangeniin. Stipendi käsittää 1-5 kk opinnot Erlangenissa tai Münchenissä tai kuukauden kielikurssin Erlangenissa. Stipendi kattaa asumisen ja opinnot, mutta ei matkoja. Stipendi on tarkoitettu jatko-opintojen harjoittajille.

MARTIN-LUTHER-BUND Saksassa järjestää kielikurssin "Deutsch für Ausländer" Erlangenissa 21.8.-20.9.2001. Hakuaika päättyy 20.5.2001. Hakeminen Kirkon ulkoasiain osaston kautta. Kirkollamme on yksi paikka kurssilla. Kurssi on tarkoitettu papeille, opiskelijoille tai maallikkotyöntekijöille. Perustiedot saksankielessä vaaditaan.

Lähempiä tietoja kaikista näistä stipendeistä ja hakuprosessista on saatavissa Kirkon ulkoasiain osastosta/Teologiset asiat, Satamakatu 11, PL 185, 00161 Helsinki, puh. 09-1802 353 (Timo Frilander), 09-1802 290 (Juhani Forsberg) tai 09-1802 287 (Minna Väli-aho).

Ulkoasiain osaston kotisivu

KUO:n kotisivun osoite on <http://www.evli.fi/kkh/kuo/>. Sivulta löytyy tiedot mm. avoimista työpajoista ja haettavana olevista stipendeistä. Reitti kirkon kotisivun (www.evli.fi) kautta on www.palveluja.fi -kirkon ulkomaansuhteet ja ekumeeniset yhteydet.

RESEPTIO ?????????????????????

- reseptio on vastaanottamisprosessi
- se on kirkollisen ja teologisen tiedonkulun yksi väline
- ruohonjuuritasoon etsimistä
- palautteen saamista ja antamista
- vastaanottamista
- virallista tai epävirallista hyväksyntää
- teologisten tekijöiden ja dialogien vaikutusta
- siinä on eri tasoja, kirkollinen, seurakunnallinen, yksilöllinen
- vaikuttavia tekijöitä ovat myös ei-teologiset tekijät
- prosessi voi johtaa tuloksiin, vuorovaikutukseen
- prosessi voi johtaa kaiken loppumiseen
- kysymys on liikkeestä, joka etsii muotoaan
- Reseptio on myös Kirkon ulkoasiain osaston teologisten asiain toimiston ja ekumenikan arkiston yhteisiä kysymyksiä ja tiedotusta
- tämä lehti haluaa löytää kohderyhmäkseen teologisista kysymyksistä kiinnostuneet henkilöt, jotka haluavat tietää enemmän, mitä kirkollisella ja ekumeenisella saralla keskustellaan...

TILAUSLOMAKE:

HALUAN, ETTÄ MINULLE POSTITETAAN RESEPTIO-TIEDOTUS-
LEHTI:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITETAAN OSOITTEELLA: RESEPTIO/ KIRKKOHALLITUKSEN
ULKOASIAIN OSASTO, PL 185, 00161 Helsinki

Hyvä opiskelijatilaaja! Mikäli osoitteesi vaihtuu tai haluat lopettaa Reseption tilauksen, pyydämme sinua ystävällisesti ilmoittamaan: toimistosihteerin Hilka Ranki, Systemaattisen teologian laitos. Aleksanterinkatu 7 PL 33, 00014 Helsingin yliopisto, p. 09-191 23030